

Sosiaali- ja terveydenhuollon tahdonilmaisuja käsittelevien tietojärjestelmien vaatimukset ja toiminnallinen määrittely

v1.2

Kommentoitava versio – keskeiset muutokset korostettu

Versiohistoria

Versio	Muutokset
Kommentointiversio 1.2	• Koko määrittelydokumenttiin (ml. kuvat) muutettu termit ◦ potilastiedon arkisto -> potilastietovaranto ◦ sosiaalihuollon asiakastiedon arkisto -> sosiaalihuollon asiakastietovaranto ◦ arkistoida -> tallentaa • korjattu kirjoitusvirheitä ja lauseiden muotoiluja • Muutettu luvun 3 otsikoksi "Luovutusluvat" • Muutettu luvun 3.1 aliotsikot aliluvuiksi • lisätty uutena lukuun 3 uutena sisältönä aliluku "Sosiaali- ja terveydenhuollon väliset luovutusluvat" • päivitetty linkkejä ◦ Asiakastietolakiin ◦ Potilastietovarannon määrittelyt -sivulle ◦ Sosiaalihuollon asiakastietovarannon määrittelyt -sivulle • Uudet vaatimukset: ◦ LUO15-LUO18 • Uudet prosessikuvat ◦ kuvat 3.4 ja 3.5

Sisällys

1 Yleistä	4
2 Kanta-informointi	6
2.1 Vaatimukset informointeja käsitteleville tietojärjestelmille	7
2.2 Kanta-informointiasiakirjan käsittelyn prosessikuvaus	10
3 Luovutusluvut	11
3.1 Yleistä sosiaalihuollon ja terveydenhuollon luovutusluvista	11
3.1.1 Sosiaalihuollon toimialan sisäinen luovutuslupa	11
3.1.2 Terveydenhuollon toimialan sisäinen luovutuslupa	11
3.1.3 Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialojen väliset luovutusluvut	12
3.2 Vaatimukset luovutuslupia käsitteleville tietojärjestelmille	14
3.3 Luovutuslupien käsittelyn prosessikuvaukset	17
4 Kiellot	20
4.1 Kanta-palveluiden luovutuskieollot	20
4.1.1 Sosiaalihuollon luovutuskielto	20
4.1.2 Potilastiedon luovutuskielto	21
4.1.3 Reseptin luovutuskielto Lääkekohtaiset luovutuskieollot Kanta-lääkityslistalla	22
4.2 Vaatimukset kieltoja käsitteleville tietojärjestelmille	23
4.3 Kieltojen kohdistamisen ja käsittelyn prosessikuvaukset	28
4.3.1 Hallinnoi asiakkaan kieltoja (sosiaalihuollon prosessi)	28
4.3.2 Kohdista asiakkaan kieltoja (sosiaalihuollon prosessi)	29
4.3.3 Potilastietojen kieltojen tekeminen ja peruminen	31
4.3.4 Lääkekohtaisten kieltojen tekeminen ja peruminen	31
5 Suostumukset	32
5.1 Kanta-palveluihin tallennettavat suostumukset	32
5.1.1 Eurooppalainen potilasyhteenveto (Patient Summary)	32
5.2 Vaatimukset suostumuksia käsitteleville tietojärjestelmille	33
6 Hoitoon liittyvät tahdonilmaukset	34
6.1 Hoitotahto ja elinluovutustahto	34
7 Toisiokäyttöön liittyvät tahdonilmaisut	36
7.1 Tutkimusaineistolöydöstä koskeva yhteydenottokielto	36

1 Yleistä

Tässä määrittelyssä kuvataan toiminnalliset vaatimukset Tahdonilmaisupalvelun asiakirjoja käsitteleville tietojärjestelmille.

Määrittelyn tarkoituksena on kuvata Tahdonilmaisupalvelun asiakirjojen käsittelyn käyttötapaukset, prosessikuvaukset ja toiminnalliset vaatimukset asiakas- ja potilastietojärjestelmille. Määrittely kokoaa yhteen aikaisemmin muissa dokumenteissa kuvatut Tahdonilmaisupalvelun asiakirjojen käsittelyyn liittyvät määrittelyt.

Määrittely korvaa Tahdonilmaisupalvelun asiakirjojen käsittelyä kuvaavat vaatimukset seuraavista määrittelyistä:

- Vaatimukset asiakastietoa käsitteleville tietojärjestelmille v5.4
- Sosiaalihuollon tiedonhallinnan tukiprosessit v4.2
- Potilastietovarannon toiminnalliset vaatimukset sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmille, luku 3.4 Tahdonilmaisupalvelun asiakirjat

Myös Reseptin kiellot kuvataan tässä määrittelyssä.

Jatkossa Tahdonilmaisupalvelun asiakirjojen käsittelyä koskevat vaatimukset kirjataan tähän määrittelyyn eikä yo. listan määrittelyyn tehdä enää tahdonilmaisuja koskevia päivityksiä. Määrittely ei itsessään aiheuta uudelleensertifiointi- tai auditointitarpeita niille tuotannossa oleville tietojärjestelmille, joissa tahdonilmaisupalvelun asiakirjojen käsittelyä koskevat toiminnot ja tietosisällöt on jo toteutettu. Tämä perustuu siihen, että samat vaatimukset on esitetty aiemmin palvelukohtaisissa määrittelyissä, joita on käytetty tietojärjestelmätoteutusten ja sertifiointin pohjana. Tässä määrittelyssä olevien vaatimusten esitystapaa ja sanamuotoja on muutettu suhteessa aikaisempiin määrittelyihin. Syynä tälle on päällekkäisten eri sosiaali- ja terveydenhuollon määrittelyistä tulevien vaatimusten karsiminen ja vaatimusten selkeyttäminen.

Määrittelyn noudattaminen

Määrittelyssä olevat vaatimukset perustuvat pääosin 1.1.2024 voimaan tulleeseen lakiin sosiaali- ja terveydenhuollon käsittelystä ([703/2023](#)).

Määrittelyssä olevat vaatimukset *tutkimusaineistolöydöstä koskevan yhteydenottoikiellon käsittelyyn* perustuvat [sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä annetun lain \(552/2019\) 55 §:n 5 momenttiin \(793/2021\)](#). Siirtymäsäännöksen mukaan em. säännöstä sovelletaan 1.1.2024 alkaen.

Potilastietojen kieltolomakkeen uusi versio ([eArkisto/Lomake - Luovutuskielto ja luovutuskiellon peruutus 20240101](#)) tulee olla käytössä terveydenhuollossa 1.1.2024.

Potilastietovarantoon kohdistuvien vaatimusten osalta edellytetään tämän määrittelyn lisäksi [Kanta.fi](#)-sivustolle sekä [Potilastietovarannon määrittelyt - Järjestelmäkehittäjät - Kanta.fi](#) -sivustolle koottujen yleisten Potilastietovarantoon liittyvien määrittelyiden noudattamista.

Sosiaalihuollon asiakastietovarantoon kohdistuvien vaatimusten osalta edellytetään tämän määrittelyn lisäksi [Kanta.fi](#)-sivustolle sekä [Sosiaalihuollon asiakastietovarannon määrittelyt - Järjestelmäkehittäjät - Kanta.fi](#)-sivustolle koottujen yleisten Sosiaalihuollon asiakastietovarantoon liittyvien määrittelyiden noudattamista.

Kanta-palvelujen luovutustenhallintaan liittyvät käsitteet on kuvattu määrittelyssä [Asiakas- ja potilastietojen luovutustenhallinnan yleiskuvaus](#). Näistä keskeisimpiä ovat tässä määrittelyssä esiintyvät käsitteet:

Kanta-informointi (syn. informointi, Kanta-informaatio) Tiedon antaminen kansalaiselle tai hänen lailliselle edustajalleen Kanta-palveluista sekä siitä, miten asiakastiedot tallennetaan Kanta-palveluihin ja miten kansalainen tai hänen laillinen edustajansa voi päättää tietojen käsittelystä. Huom! Kanta-informoinnin voi saada sosiaali- tai terveydenhuollon palvelunantajalta suullisesti tai kirjallisesti. Informoinnin voi saada kirjallisesti myös

OmaKannasta. Tieto Kanta-informoinnista tulee kirjata asiakas- ja potilasasiakirjoihin tai kansalainen voi merkitä informoinnin saaduksi OmaKannassa.

Laaja luovutuskielto Henkilötietojen luovutuskielto, joka koskee henkilön kaikkia terveydenhuollon eri henkilörekistereissä olevia potilastietoja tai sosiaalihuollon eri henkilörekistereissä olevia asiakastietoja.

Luovutuslupa Tahdonilmaisu, jolla henkilö tai hänen laillinen edustajansa antaa luvan asiakastietojen luovuttamiseen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntarjoajien ja niiden asiakastietoja sisältävien rekisterien välillä sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Huom! Luovutuslupa on sosiaali- ja terveydenhuollossa toimialojen sisällä tai välillä tapahtuvan henkilötietojen luovutuksen edellytys.

Suostumus (syn. suostumus henkilötietojen käsittelyyn) Tahdonilmaisu, jolla henkilö tai hänen laillinen edustajansa hyväksyy henkilötietojen käsittelyn tiettyyn käyttötarkoitukseen.

Tahdonilmaisuuspalvelu (syn. Kanta-Tahdonilmaisuuspalvelu) Kanta-palveluihin kuuluva tietojärjestelmäpalvelu, jonne tallennetaan tieto kansalaiselle annetusta Kanta-informoinnista sekä ylläpidetään hänen luovutuslupiaan, suostumuksiaan, kieltojaan ja muita tahdonilmaisujaan.

Tahdonilmaisuuspalveluun tallennettavia asiakirjoja ovat:

- Luovutusluvut
- Kieltoasiakirjat
- Suostumukset
- Kanta-informointiasiakirja
- Tutkimusaineistolöydöstä koskeva yhteydenottokielto
- Elinluovutustahto
- Hoitotahto
- Muut asiakkaan sosiaali- ja terveyspalveluihin ja asiakastietojen käsittelyyn liittyvät tahdonilmaisut

Vaatimustaulukoissa käytettyjen lyhenteiden selitteet:

- PTA = Potilastietovarannossa säilytettävät tiedot
- SHA = Sosiaalihuollon asiakastietovarannossa säilytettävät tiedot
- APTJ = Asiakas- ja/tai potilastietoa käsittelevä järjestelmä

Kanta-palvelujen ulkopuolella tapahtuvat luovutukset

Asiakastietolain 54 pykälän mukaisesti tiedonsaantioikeuden edellytyksenä on asiakkaan antama luovutuslupa. Luovutuslupa koskee kaikkia potilaan potilastietoja, ja sen laajuutta voi rajata kieltojen avulla. Reseptikeskukseen tallennettujen lääkemääräysten ja muiden lääkehoitoa koskevia merkintöjen luovuttamisesta säädetään lääkemääräyslain 13 §:ssä.

Sosiaalihuollon palveluntarjoajalla on oikeus saada ja käyttää muiden sosiaalihuollon palveluntarjoajien sosiaalihuollon asiakastietoja asiakkaan sosiaalipalvelun järjestämiseksi ja toteuttamiseksi (AsTL 55 §). Tiedonsaantioikeuden edellytyksenä on asiakkaan antama luovutuslupa, jos kyse on muista kuin 56 §:n 1 momentissa tarkoitetuista tapauksista tai jolle muualla laissa ole säädetty tiedonsaantioikeudesta. Lupa koskee kaikkia sosiaalihuollon asiakkaan sosiaalihuollon asiakastietoja, ja sen laajuutta voi rajata kieltojen avulla.

Tiedonsaantioikeus toteutetaan ensisijaisesti valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen välityksellä. Jos tiedonsaantioikeutta ei ole mahdollista toteuttaa valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen välityksellä, voidaan se toteuttaa muulla tavoin. Lähtökohtaisesti luovutuslupa ja kiellot koskevat myös Kanta-palvelujen ulkopuolella tehtäviä asiakastietojen luovutuksia 1.1.2024 alkaen.

Myös toimialojen välistä luovutuslupaa on mahdollista hyödyntää Kanta-palvelujen ulkopuolella tapahtuvissa luovutuksissa, eikä laki velvoita käyttämään Kanta-palveluja ensisijaisena luovutustapana (AsTL 53 §).

2 Kanta-informointi

Asiakastietolain ([703/2023](#), 68 §) mukaan palvelunantajan tulee informoida sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasta hänen oikeuksistaan sekä Kanta-palveluista ja niiden yleisistä toimintaperiaatteista viimeistään silloin, kun asiakas asioi ensimmäistä kertaa sosiaali- tai terveydenhuollossa. Kanta-informointi kattaa kaikki asiakastietolaissa säädetty Kanta-palvelut (Potilastietovaranto, Sosiaalihuollon asiakastietovaranto, OmaKanta ja Tahdonilmaisupalvelu). Tieto annetusta informoinnista tallennetaan Tahdonilmaisupalveluun Kanta-informointiasiakirjalla.

Kanta-informoinnin yleisistä periaatteista voit lukea lisää [Asiakas- ja potilastietojen luovutushallinnan yleiskuvauksesta](#). Sosiaalihuollon ammattihenkilön toimintamalleista Kanta-informoinnin käsittelyssä voit lukea lisää Kanta-palvelujen käsikirja sosiaalihuollon toimijoille luvusta 14.

Tieto annetusta informoinnista tallennetaan Tahdonilmaisupalveluun Kanta-informointiasiakirjalla. Kanta-informointiasiakirja, sen tallentaminen Tahdonilmaisupalveluun ja haku Tahdonilmaisupalvelusta toteutetaan Potilastietovarannon määritysten mukaan. [Kanta-informointiasiakirjan rakenne](#) on julkaistu Kansallisessa koodistopalvelussa.

Tieto potilaalle/asiakkaalle annetuista Kanta-informoinnista merkitään potilas-/asiakastietojärjestelmään ja sen jälkeen tieto tallennetaan Kanta-informointiasiakirjassa Tahdonilmaisupalveluun.

Tallentavan järjestelmän tulee laittaa Kanta-informointiasiakirjaan tieto millä informointitekstin versiolla potilasta on informoitu. Teksti versioituu uusien informoitavien asioiden myötä. Informoinnin versio -koodistossa ([Kanta-palvelut - Kanta-informoinnin version tunnistet](#)) kerrotaan informoinnin käytössä olevat versiot, linkki informoinnin sisältötekstiin sekä tärkeimmät muutokset edelliseen versioon. Informointitekstistä ilmenee kaikki sillä hetkellä informoitavat asiat. Uudempi informointiversio pitää aina sisällään kumulatiivisesti edelliset informointiversiot ja niiden sisällöt.

Potilaan aiemmat Kanta-informointimerkinnät (ennen täysi-ikäisyyttä annettu ja aikaisemmat informointitekstin versiot) ovat jäljitettävissä vanhoista asiakirjaversioista.

Vaativuustaulukon sarakkeissa kuvataan vaatimuksen yksilöivä tunnus (ID), vaatimusteksti, vaatimuksen pakollisuus kyseisen Tahdonilmaisupalvelun asiakirjan käsittelyssä, järjestelmärooli (tietoja hakeva tai tuottava järjestelmä) sekä minkä Kanta-palvelun tahdonilmaisujen käsittelyyn vaatimus kohdistuu (Potilastietovaranto, Sosiaalihuollon asiakastietovaranto). Lisätiedoissa kuvataan vaatimuksessa huomioitavia asioita.

2.1 Vaatimukset informointeja käsitteleville tietojärjestelmille

Taulukko 2.1 Vaatimukset informointeja käsitteleville tietojärjestelmille

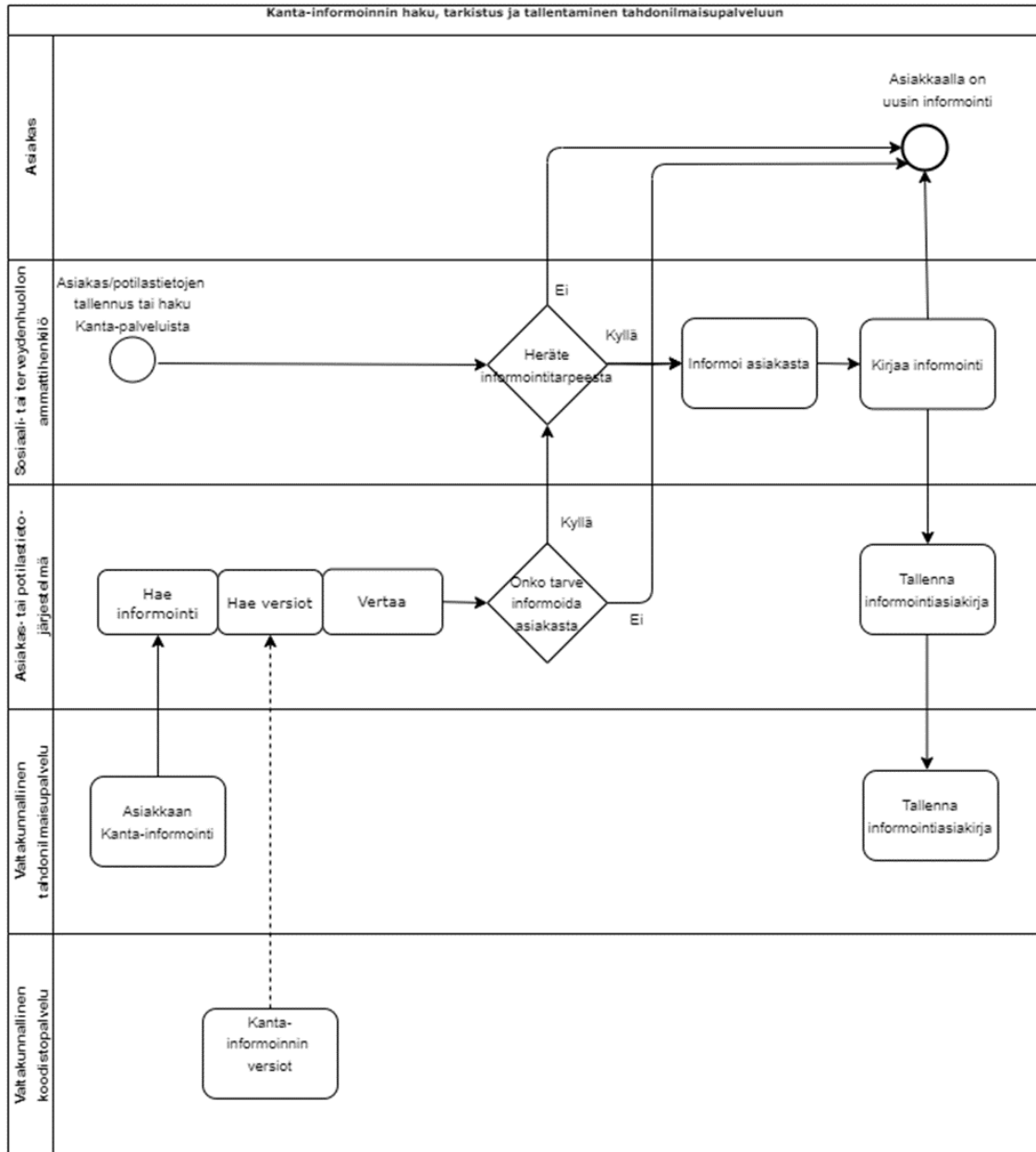
Vaatimuksen ID	Vaatus	Pakollisuus	Järjestelmärooli	PT A	SH A	Lisätietoja
INF1	APTJ:n tulee pystyä hakemaan Kanta-informointi Tahdonilmaisu palvelusta.	P	Tietoja hakeva järjestelmä	x	x	APTJ:n tulee hakea Tahdonilmaisu palvelusta potilaan/asiakkaan viimeisin Kanta-informointiasiakirja potilaan/asiakkaan informointia tarkastettaessa.
INF2	Asiakkaan/potilaan henkilötunnus on pakollinen hakuehto haettaessa Tahdonilmaisu palvelun asiakirjoja.	P	Tietoja hakeva järjestelmä	x	x	
INF3	APTJ:n tulee tarkastaa, onko asiakkaalla/potilaalla viimeisin versio Kanta-informoinnista.	P	Tietoja hakeva järjestelmä	x	x	
INF4	APTJ:n tulee näyttää käyttäjälle Kanta-informoinnin status.	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x		Informointia tarkastettaessa kutsutaan Tahdonilmaisu palvelua.
INF5	APTJ:n tulee ilmoittaa käyttäjälle informoinnin puuttumisesta ja informointitarpeesta, kun potilaalla/asiakkaalla ei ole Kanta-informointia.	P	Tietoja hakeva järjestelmä Tietoja tuottava järjestelmä	x	x	
INF6	APTJ:n tulee pystyä muodostamaan Kanta-informointi.	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	x	
INF7	APTJ:n tulee informoida asiakasta/potilasta uusimman saatavilla olevan Kanta-informoinnin version mukaisesti.	P	Tietoja hakeva järjestelmä Tietoja tuottava järjestelmä	x	x	Uusin informoitavissa olevan version tunnisteen on Kansallisessa koodistopalvelussa koodistossa Kanta-palvelut - Kanta-informoinnin version tunnisteen (1.2.246.537.6.1402) , jonka kentässä Tunniste_nykyinen_versio

Vaatumuksen ID	Vaatus	Pakollisuus	Järjestelmärooli	PTA	SHA	Lisätietoja
						on arvo T. Informointitekstin versio on kolmitasoinen: major, minor ja patch (esim. 1.0.1). Kaksi ylintä tasoa ovat merkitseviä versiota tarkastettaessa. Jos potilaan saaman informoinnin version major ja/tai minor arvo poikkeaa uusimman informointitekstin version tunnisteesta, tulee järjestelmän ilmoittaa potilaan/asiakkaan informointitarpeesta.
INF8	APTJ:n tulee pystyä tallentamaan Kanta-informointi Tahdonilmaisuun.	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	x	APTJ:n tulee tallentaa annettu informointi Tahdonilmaisuun käyttäen Kansallisen koodistopalvelun tietosisältöä Kanta-palvelut/Lomake - Kanta-informointiasiakirja (1.2.246.537.6.12.2002.339) .
INF9	Tallentavan APTJ:n tulee sisällyttää Kanta-informointiasiakirjan tieto siitä, millä informointitekstin versiolla asiakasta/potilasta on informoitu.	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	x	
INF10	APTJ:n tulee pystyä tallentamaan Kanta-informoinnin uusi versio Tahdonilmaisuun.	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	x	
INF11	APTJ:n tulee hakea Tahdonilmaisuun olemassa oleva Kanta-informointiasiakirja pohjaksi, kun Kanta-informointiasiakirja muutetaan.	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	x	Edellisen version tiedot (esim. oid) ja versio uutta varten tiedoksi

Vaatumuksen ID	Vaatus	Pakollisuus	Järjestelmärooli	PT A	SH A	Lisätietoja
INF12	APTJ:n tulee ilmoittaa käyttäjälle uudelleeninformoinnin tarpeesta, kun asiakas/potilas on saavuttanut täysi-ikäisyyden ja hän on saanut informoinnin alaikäisenä.	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	x	APTJ:n tulee muistuttaa käyttäjää uudelleeninformoinnista, jos informointimerkinnän päivämäärä on ennen henkilön täysi-ikäisyyden saavuttamista ja nykyinen päivämäärä on samana päivänä tai myöhemmin kuin henkilön täysi-ikäisyyden saavuttamispäivä.
INF13	APTJ:n tulee pystyä mitätöimään Kanta-informointi.	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	x	
INF14	APTJ saa mitätöidä Kanta-informointiasiakirjasta vain version 1.	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	x	Tällä varmistetaan, ettei mitätöidä versiopuun alussa olevia oikealle henkilölle tallennettuja informointeja niissä tapauksissa, joissa muu kuin informoinnin 1. versio on tallennettu väärälle henkilölle.
INF15	APTJ:n tulee olla yhteen toimiva aiempien ja tulevien Kanta-informointiversioiden kanssa.	P	Tietoja hakeva järjestelmä	x	x	Koskee erityisesti tilanteita, joissa asiakas on saanut OmaKannan kautta jo tuoreemman version Kanta-informoinnista kuin muuten käytössä.

2.2 Kanta-informointiasiakirjan käsittelyn prosessikuvaus

Informoinnin prosessi sosiaali- ja terveydenhuollossa

Kuva 2.1 Kanta-informoinnin haku, tarkistus ja tallentaminen -prosessikuvaus

3 Luovutusluvut

3.1 Yleistä sosiaalihuollon ja terveydenhuollon luovutusluvista

3.1.1 Sosiaalihuollon toimialan sisäinen luovutuslupa

Asiakastietojen luovuttaminen Sosiaalihuollon asiakastietovarannosta toiselle sosiaalihuollon rekisterinpitäjälle on kielletty, ellei asiakas tai hänen laillinen edustajansa ole antanut lupaa asiakastietojensa luovuttamiseen tai ellei ammattihenkilöllä ole oikeutta hakea asiakastietoja laajalla tiedonsaantioikeudella. Asiakkaan tai hänen laillisen edustajansa antama luovutuslupa koskee kaikkia Sosiaalihuollon asiakastietovarantoon tallennettuja asiakastietoja eikä sitä voi rajata esimerkiksi sosiaalihuollon rekisterinpitäjään tai palvelutehtävään. Jos asiakas ei anna luovutuslupaa asiakastietojensa luovuttamiseen, se tarkoittaa kaikkien asiakastietojen luovuttamisen kieltä.

Tieto asiakkaan sosiaalihuollon asiakastietojen luovutusluvasta tallennetaan Tahdonilmaisupalveluun sosiaalihuollon luovutuslupa-asiakirjalla, jonka asiakirjarakenne on julkaistu [Sosmeta-palvelussa](#). Asiakkaan luovutuslupa-asiakirjaa ei voi tallentaa, jos asiakkaan Kanta-informointiasiakirjaa ei ole tallennettu Tahdonilmaisupalveluun.

Asiakas voi antaa luovutusluvan OmaKannassa tai Kanta-palveluihin liittyneen sosiaalihuollon palvelunantajan luona. Asiakkaan antama luovutuslupa on voimassa toistaiseksi siitä hetkestä alkaen, kun se on tallennettu Tahdonilmaisupalveluun. Asiakas voi peruuttaa antamansa luovutusluvan OmaKannassa tai Kanta-palveluihin liittyneen sosiaalihuollon palvelunantajan luona. Ammattihenkilö saa käsitellä asiakkaan luovutuslupa-asiakirjaa asiakastietojärjestelmässä vain asiakkaan pyynnöstä. Sosiaalihuollon ammattihenkilön toimintamalleista luovutusluvan käsittelyssä voit lukea lisää sosiaalihuollon Kanta-palvelujen käsikirjan [luvusta 14](#).

Asiakkaalla on Tahdonilmaisupalvelussa yksi voimassa oleva sosiaalihuollon luovutuslupa-asiakirja. Asiakastietojärjestelmän on tarkastettava ennen luovutuslupa-asiakirjan ensimmäisen version tallentamista, onko asiakkaalla Tahdonilmaisupalvelussa voimassa oleva sosiaalihuollon luovutuslupa-asiakirja. Jos asiakkaalla on Tahdonilmaisupalvelussa voimassa oleva luovutuslupa-asiakirja, asiakastietojärjestelmän on haettava se ja muodostettava asiakirjan uusi versio sen pohjalta. Jos asiakas haluaa peruuttaa luovutuslupansa, luovutuslupa-asiakirjasta tallennetaan uusi versio Tahdonilmaisupalveluun muutetuilla tiedoilla. Luovutusluvan ensimmäisen version voi tarvittaessa mitätöidä, jos se on tallennettu esimerkiksi väärälle henkilölle.

Asiakkaalla voi olla Tahdonilmaisupalvelussa myös terveydenhuollon luovutuslupa-asiakirja sekä toimialojen välisiä luovutuksia koskevia luovutuslupa-asiakirjoja, mutta ne eivät vaikuta sosiaalihuollon asiakastietojen luovuttamiseen toiselle sosiaalihuollon rekisterinpitäjälle.

3.1.2 Terveydenhuollon toimialan sisäinen luovutuslupa

Kun haetaan palvelutapahtumia ja niiden asiakirjojen kuvailutietoja toisen palvelunantajan rekisteristä luovutuksena, tietojärjestelmä lähettää potilastietojen luovutuspyynnön ja haluttu potilastieto voidaan hakea Potilastietovarannosta. Ennen tietojen luovutusta Potilastietovaranto **tarkistaa luovutusluvan ja** ottaa potilaan tekemät luovutuskiellot huomioon.

Kun luovutuslupa annetaan terveydenhuollossa, muodostetaan luovutuslupa-asiakirja ja tallennetaan Potilastietovarannon Tahdonilmaisupalveluun. **Asiakkaan luovutuslupa-asiakirjan tallennus edellyttää, että asiakas on informoitu Kanta-palveluista ja niiden toimintaperiaatteista. Asiakkaalla tulee siis olla tallennettuna Kanta-informointi Tahdonilmaisupalveluun ennen luovutusluvan tallentamista.** Potilas saa pyydettäessä asiakirjasta tulosteen.

Asiakas voi antaa luovutusluvan OmaKannassa tai minkä tahansa Kanta-palveluihin liittyneen terveydenhuollon palvelunantajan luona. Asiakkaan antama luovutuslupa on voimassa toistaiseksi siitä hetkestä alkaen, kun se on tallennettu Tahdonilmaisupalveluun. Asiakas voi

peruuttaa antamansa luovutuslupan milloin tahansa OmaKannassa tai minkä tahansa Kanta-palveluihin liittyneen terveydenhuollon palvelunantajan luona. Ammattihenkilö saa käsitellä asiakkaan luovutuslupa-asiakirjaa potilastietojärjestelmässä vain asiakkaan pyynnöstä.

Luovutuslupa-asiakirja tallennetaan sille määritellyllä palvelupyynnöllä. Luovutuslupan voi tarvittaessa mitätöidä, jos se on tallennettu esimerkiksi väärälle henkilölle. Luovutuslupan peruuttaminen tehdään versioimalla luovutuslupa.

Rekisterinpitäjän omien asiakirjojen haku Potilastietovarannosta ei edellytä potilaan antamaa luovutuslupaa.

Uudenmaan maakunnassa **hyvinvointialueiden**, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän välillä tietoja voidaan luovuttaa ilman erillistä luovutuslupaa kiellot huomioiden, mikäli potilasta on tästä informoitu (**Kanta-informointi**). Tämän mahdollistaa Uudenmaan väliaikainen tiedonsaantioikeus, voimassa **31.12.2025 asti (616/2021 64 a §)**

Annettu luovutuslupa on jossain tilanteissa tarpeen antaa uudestaan (versioida luovutuslupa-asiakirja ilman välillä tehtävää perumista). Esimerkiksi asiakas/potilas, saavutettuaan täysi-ikäisyyden, voi halutessaan antaa luovutuslupan, joka korvaa huoltajan alaikäisen puolesta antaman luovutuslupan. Luovutuslupan sisältö voi myös lakimuutoksen yhteydessä muuttua Kansallisessa koodistopalvelussa siten, että terveydenhuoltoa ohjeistetaan kysymään asiakkaalta/potilaalta, haluaako hän päivittää luovutuslupansa uuteen versioon. Jos luovutuslupaa päivitetään lakimuutoksen vuoksi, Potilastietovarannon teknisissä määrittelyissä ohjeistetaan, miten potilastietojärjestelmällä tunnistetaan, mikä versio asiakkaalla on. Potilastietojärjestelmän tulee näyttää käyttäjälle, mikä versio luovutusluvasta asiakkaalla on ja mahdollistaa luovutuslupan versiointi.

3.1.3 Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialojen väliset luovutusluvat

Asiakastietolaki mahdollistaa asiakasta koskevien tietojen luovuttamisen sosiaali- ja terveydenhuollon toimialojen välillä. Asiakastietojen luovuttaminen sosiaali- ja terveydenhuollon välillä edellyttää asiakkaan antamaa luovutuslupaa, jonka kohdentumisesta säädetään sosiaali- ja terveysministeriön antamalla asetuksella sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä (**457/2024, asiakastietoasetus**). Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialojen välisten luovutuslupien kohdentamista kuvataan tarkemmin **Asiakas- ja potilastietojen luovutustenhallinnan yleiskuvauksessa**. Sosiaali- ja terveydenhuollon välisellä luovutusluvalla asiakas voi antaa luvan tiedonsaantiin sosiaali- ja terveydenhuollon välillä ja yksilöidä, mitä tietoa ja kenelle tietoa voi luovuttaa. Asiakas voi antaa toimialojen välille luovutuslupan:

- luovuttaa sosiaalihuollon asiakastietoja terveydenhuoltoon ja/tai
- luovuttaa potilastietoja sosiaalihuoltoon

Toimialojen väliset luovutusluvat on mahdollista antaa OmaKannassa tai Kanta-palveluihin liittyneen sosiaali- tai terveydenhuollon palvelunantajan luona asioidessa. Edellä mainitut toimialojen väliset luovutusluvat tallennetaan Kanta-palvelujen Tahdonilmaisupalveluun. Asiakkaan antama luovutuslupa on voimassa toistaiseksi siitä hetkestä alkaen, kun se on tallennettu Tahdonilmaisupalveluun. Asiakas voi peruuttaa antamansa luovutuslupan milloin tahansa OmaKannassa tai minkä tahansa Kanta-palveluihin liittyneen sosiaali- tai terveydenhuollon palvelunantajan luona. Asiakkaan luovutuslupa-asiakirjaa ei voi tallentaa, jos asiakkaan Kanta-informointiasiakirjaa ei ole tallennettu Tahdonilmaisupalveluun. Potilas saa pyydettäessä asiakirjasta tulosteen. Luovutuslupia tulee hyödyntää niin Kanta-palvelujen kautta kuin muilla tavoin tapahtuvissa asiakastietojen luovutuksissa silloin, kun toimialojen välinen tiedonsaantioikeus määräytyy asiakastietolain mukaisesti.

Tietojärjestelmän on tarkastettava ennen toimialojen välisen luovutuslupa-asiakirjan ensimmäisen version tallentamista, onko asiakkaalla Tahdonilmaisupalvelussa voimassa olevaa luovutuslupaa-asiakirja toimialojen välillä tehtäviin luovutuksiin. Jos asiakkaalla on Tahdonilmaisupalvelussa voimassa oleva luovutuslupa-asiakirja, tietojärjestelmän on haettava se ja muodostettava asiakirjan uusi versio sen pohjalta. Mikäli asiakkaalla ei ole voimassa olevaa luovutuslupa-asiakirjaa, muodostetaan uusi asiakirja ja tallennetaan se Tahdonilmaisupalveluun. Jos asiakas haluaa muuttaa tai peruuttaa luovutuslupansa,

tallennetaan luovutuslupa-asiakirjasta uusi versio Tahdonilmaisu palveluun muutetuilla tiedoilla. Luovutuslupan ensimmäisen version voi tarvittaessa mitätöidä, jos se on tallennettu esimerkiksi väärälle henkilölle. Luovutuslupan peruuttaminen ei aiheuta luovutuslupa-asiakirjan mitätöintiä.

Annettu toimialojen välinen luovutuslupa on jossain tilanteissa tarpeen antaa uudestaan myös ilman muutoksia luvan kohdentamiseen. Esimerkiksi asiakas/potilas, saavutettuaan täysi-ikäisyyden, voi halutessaan antaa luovutuslupan, joka korvaa huoltajan alaikäisen puolesta antaman luovutuslupan.

Vaikka asiakkaasta olisi kirjattu toisella toimialalla tietoja saman palvelunjärjestäjän, esimerkiksi hyvinvointialueen rekisteriin, edellyttää tietojen hakeminen lähtökohtaisesti asiakkaan antamaa luovutuslupaa, mikäli kyse ei ole sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisestä palvelusta.

Lupa luovuttaa sosiaalihuollon asiakastietoja terveydenhuoltoon

Sosiaalihuollon asiakastietojen luovuttaminen terveydenhuoltoon edellyttää lähtökohtaisesti asiakkaan antamaa luovutuslupaa. Asiakkaalla on mahdollisuus määrittää antamansa luvan sisältö alla kuvatulla tavalla.

Taulukko 3.1 Lupa luovuttaa sosiaalihuollon asiakastietoja terveydenhuoltoon asiakastietoasetuksen mukaan

Asiakas voi kohdentaa luovutuslupan	Sosiaalihuollon asiakastietoja koskeva luovutuslupa	Lisätietoa
1) Palvelunantajan perusteella	a) kaikkien hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän järjestämään terveydenhuoltoon	Luovutusluvalla on yksi valinta ” kaikkien hyvinvointialueiden ja Helsingin kaupungin järjestämään terveydenhuoltoon”, eli luovutusluvassa ei ole mahdollista valita tiettyä hyvinvointialuetta / -alueita.
	b) nimeämälleen valtion terveydenhuollon toimintayksikölle tai puolustusvoimien terveydenhuollolle	Henkilö voi valita yhden tai useampia valtion toimintayksiköitä luettelosta.
	c) nimeämälleen yksityisen terveydenhuollon päävastuulliselle palvelunantajalle ja sen yhteydessä toimiville muille palvelunantajille	Henkilö voi valita yhden tai useampia toimintayksiköitä luettelosta.
2) Tietojen perusteella	tietojen perusteella palvelutehtävittäin siten, että luovutuslupan perusteella voi luovuttaa asiakkaan nimeämiin palvelutehtävään tai <u>palvelutehtäviin</u> kuuluvat sosiaalihuollon asiakastiedot.	Henkilö voi valita yhden tai useampia palvelutehtäviä
3) Ajan perusteella	Henkilön valitsemalla aikavälillä kirjatut asiakastiedot	Henkilö voi valita yhden aikavälin, jonka aikana tallennetut asiakirjat voidaan luovuttaa. Aikaväli voi olla myös ilman aloitus- tai päätöspäivää.

Sosiaalihuollon palvelutehtäviä ja niissä tallennettavia tietosisältöjä on avattu tarkemmin: [Kanta-palvelujen käsikirja sosiaalihuollon toimijoille - Kanta-palvelujen käsikirja sosiaalihuollon toimijoille - Oma työpöytä \(yhteistyötilat.fi\)](#) ks. luku 6.2.

Lupa luovuttaa potilastietoja sosiaalihooltoon

Terveydenhuollon potilastietojen luovuttaminen sosiaalihooltoon edellyttää lähtökohtaisesti potilaan antamaa luovutuslupaa. Potilaalla on mahdollisuus määrittää antamansa luvan sisältö alla kuvatulla tavalla.

Taulukko 3.2 Lupa luovuttaa potilastietoja sosiaalihooltoon asiakastietoasetuksen mukaan

Asiakas voi kohdentaa luovutusluvan	Potilastietoja koskeva luovutuslupa	Lisätietoa
1) Palvelunantajan perusteella	a) kaikkien hyvinvointialueiden ja Helsingin kaupungin järjestämään sosiaalihooltoon	Luovutusluvalla on yksi valinta ” kaikkien hyvinvointialueiden ja Helsingin kaupungin järjestämään sosiaalihooltoon”, eli luovutusluvassa ei ole mahdollista valita tiettyä hyvinvointialuetta / - alueita.
	b) nimeämälleen valtion sosiaalihoollon toimintayksikölle	Henkilö voi valita yhden tai useampia valtion toimintayksiköitä luettelosta.
	c) nimeämälleen yksityisen sosiaalihoollon päävastuulliselle palvelunantajalle ja sen yhteydessä toimiville muille palvelunantajille	Henkilö voi valita yhden tai useampia toimintayksiköitä luettelosta.
2) Tietojen perusteella	a) asiakastietolain 71 §:n mukaisesti valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvassa tiedonhallintapalvelussa koostetun keskeisten potilastietojen potilasyhteenvedon	Asiakastietojärjestelmä voi hakea tiedonhallintapalvelusta keskeisiä terveystietoja ja koostaa niiden pohjalta yhteenvedon potilaan terveystiedoista. Lupa kohdistuu myös ajanvaraustietoihin.
	b) kaikki potilaan palvelutapahtumista kirjattavat merkinnät	Asiakastietojärjestelmä voi hakea Potilastietovarannosta palvelutapahtumat ja kaikki hoitoasiakirjat.
	c) muita viranomaisia ja tahoja varten terveydenhuollossa laadittuja lausuntoja tai todistuksia	Asiakastietojärjestelmä voi hakea Potilastietovarannosta lomakemuotoisia sähköisiä todistuksia ja lausuntoja.
3) Ajan perusteella	Henkilön valitsemalla aikavälillä kirjatut asiakastiedot	Henkilö voi valita yhden aikavälin, jonka aikana tallennetut asiakirjat voidaan luovuttaa. Aikaväli voi olla myös ilman aloitus- tai päätöspäivää.

3.2 Vaatimukset luovutuslupia käsitteleville tietojärjestelmille

Vaatimustaulukon sarakkeissa kuvataan vaatimuksen yksilöivä tunnus (ID), vaatimusteksti, vaatimuksen pakollisuus kyseisen Tahdonilmaisuupalvelun asiakirjan käsittelyssä, järjestelmärooli (tietoja hakeva tai tuottava järjestelmä) sekä minkä Kanta-palvelun

(Potilastietovarannon vai Sosiaalihuollon asiakastietovarannon) tahdonilmaistujen käsittelyyn vaatimus kohdistuu. Lisätiedoissa kuvataan vaatimuksessa huomioitavia asioita.

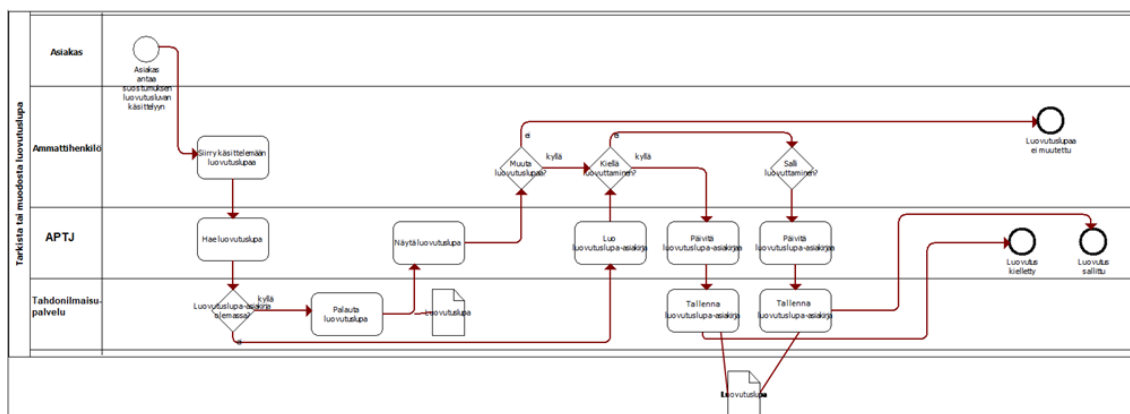
Taulukko 3.3 Vaatimukset luovutuslupia käsitteleville tietojärjestelmille

Vaatimuksen ID	Vaatimus	Pakollisuus	Järjestelmärooli	PT A	SH A	Lisätietoja
LUO1	APTJ:n tulee pystyä hakemaan asiakkaan/potilaan luovutuslupa Tahdonilmaisupalvelusta	P	Tietoja hakeva järjestelmä	x	x	
LUO2	Asiakkaan/potilaan henkilötunnus on pakollinen hakuehto haettaessa Tahdonilmaisupalvelun asiakirjoja	P	Tietoja hakeva järjestelmä	x	x	
LUO3	APTJ:n tulee pystyä näyttämään käyttäjälle, onko asiakkaan/potilaan toimialan sisäinen luovutuslupa voimassa	P	Tietoja hakeva järjestelmä	x	x	
LUO4	APTJ:n tulee antaa ilmoitus käyttäjälle luovutusluvan puuttumisesta, mikäli asiakkaalla/potilaalla ei ole voimassa olevaa luovutuslupaa	P	Tietoja hakeva järjestelmä	x	x	
LUO5	APTJ:n tulee pystyä muodostamaan luovutuslupa	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	x	
LUO6	APTJ:n tulee käyttää terveydenhuollon toimialan sisäisen luovutusluvan kirjaamisessa Kansallisen koodistopalvelun tietosisältöä eArkisto/Lomake - Luovutuslupa ja luovutusluvan peruutus (1.2.246.537.6.12.2002.330)	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x		
LUO7	APTJ:n tulee käyttää sosiaalihuollon toimialan sisäisen luovutusluvan kirjaamisessa sosiaalihuollon luovutuslupa-asiakirjan tietosisältöä (Sosmeta)	P	Tietoja tuottava järjestelmä		x	

Vaativuuden ID	Vaatus	Pakollisuus	Järjestelmärooli	PT A	SH A	Lisätietoja
LUO8	APTJ:n tulee pystyä tallentamaan luovutuslupa Tahdonilmaisupalveluun	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	x	
LUO9	APTJ:n tulee pystyä tallentamaan luovutuslupan uusi versio Tahdonilmaisupalveluun	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	x	
LUO10	APTJ:n tulee tukea luovutuslupalomakkeen tulostusta asiakkaan/potilaan tiedoilla	P	Potilastietojärjestelmä Tietoja hakeva järjestelmä	x	x	
LUO11	Käyttäjän tulee pystyä merkitsemään luovutuslupa peruutetuksi APTJ:n tulee mahdollistaa luovutuslupan merkitseminen peruutetuksi	P	Tietoja hakeva järjestelmä Tietoja tuottava järjestelmä	x	x	Sosiaalihuollon luovutuslupa voi olla "kielteinen"
LUO12	APTJ:n tulee pystyä tallentamaan luovutusluvansa peruutus versioimalla luovutuslupa-asiakirja Tahdonilmaisupalveluun.	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	x	
LUO13	APTJ:n tulee pystyä mitätöimään luovutuslupa	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	x	
LUO14	APTJ:n tulee antaa ilmoitus käyttäjälle tarpeesta päivittää luovutuslupa	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	x	Tämä koskee tilanteita, jos lakimuutoksen vuoksi kaikkien luovutusluvaton versioitava.
LUO15	APTJ:n tulee käyttää sosiaali- ja terveydenhuollon välisessä luovutusluvassa tietosisältöä sote-luovutuslupan tietosisältö (julkaistaan myöhemmin)	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	x	
LUO16	APTJ:n tulee pystyä kohdistamaan sote-luovutuslupa palvelunantajan	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	x	

Vaatumuksen ID	Vaatus	Pakollisuus	Järjestelmärooli	PT A	SH A	Lisätietoja
	perusteella. (taulukot 3.1 ja 3.2)					
LUO17	APTJ:n tulee pystyä kohdistamaan sote-luovutuslupa tietojen perusteella. (taulukot 3.1 ja 3.2)	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	x	
LUO18	APTJ:n tulee pystyä kohdistamaan sote-luovutuslupa ajan perusteella. (taulukot 3.1 ja 3.2)	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	x	

3.3 Luovutuslupien käsittelyn prosessikuvaukset

Kuva 3.1 Toimialan sisäisten luovutuslupien käsittely

Tarkista tai muodosta luovutuslupa- prosessissa **sosiaali- tai terveydenhuollon** ammattihenkilö voi käsitellä luovutuslupaa asiakkaan suostumuksella. Ammattihenkilö voi näissä tilanteissa muodostaa luovutuslupa-asiakirjan APTJ:n avulla tai muuttaa luovutuslupan sisältöä joko sallien tai kieltäen luovutuksen. Prosessi tapahtuu ainoastaan niissä tapauksissa, kun asiakas on asioimassa sosiaali- tai terveydenhuollossa ja sallii luovutuslupansa käsittelyn. Prosessiin ei ole mallinnettu tilannetta, jossa luovutuslupan käsittely tai muodostaminen keskeytyy kesken prosessin.

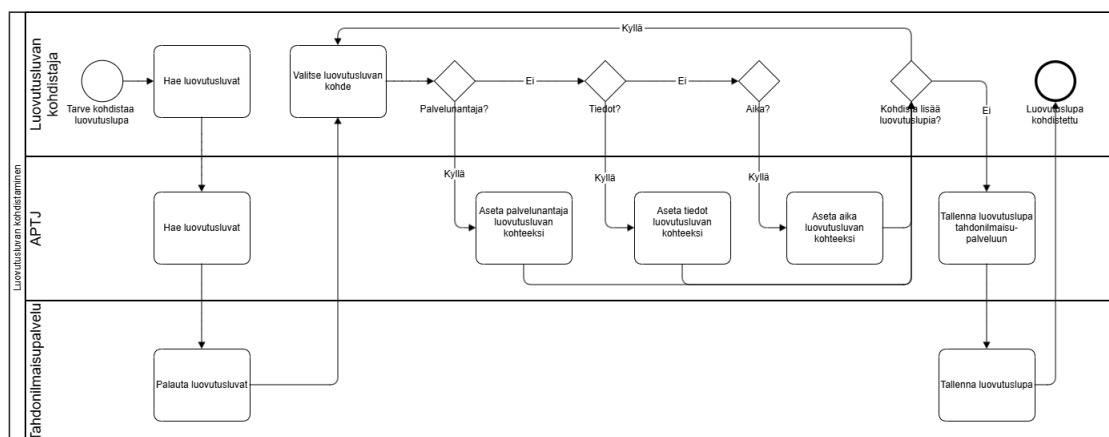
Tietovarannon tekemä luovutuslupan tarkistus Tahdonilmaispalvelusta esiintyy prosesseissa tehtävinä eikä sitä ole kuvattu omana prosessinaan. Näissä tapauksissa tarkistus kohdistuu luovutuslupan olemassaoloon ja sen sisältöön.

Taulukko 3.4 Tarkista tai muodosta luovutuslupa- prosessin elementit

Elementin nimi	Selite
Käyttäjä on kirjautunut	Käyttäjän tulee olla kirjautuneena, jotta luovutuslupa voidaan muodostaa tai hakea käsiteltäväksi

Elementin nimi	Selite
Siirry käsittelemään luovutuslupaa	Käyttäjä hakee luovutuslupan APTJ:n avulla
Hae luovutuslupa	APTJ hakee luovutuslupan Tahdonilmaisupalvelusta
Luovutuslupa-asiakirja on olemassa	Tahdonilmaisupalvelu tarkistaa luovutuslupan olemassaolon
Muuta luovutuslupaa	Valitaan, muutetaanko luovutuslupaa
Salli luovuttaminen	Luovutuslupaa päivitetään siten, että asiakas sallii luovutuksen
Kiellä luovuttaminen	Luovutuslupaa päivitetään siten, että asiakas kieltää luovutuksen
Palauta luovutuslupa	Tahdonilmaisupalvelu palauttaa luovutuslupan APTJ:lle
Näytä luovutuslupa	APTJ näyttää luovutuslupan ammattihenkilölle
Luo luovutuslupa-asiakirja	APTJ muodostaa luovutuslupa-asiakirjan
Päivitä luovutuslupa-asiakirja	APTJ muodostaa luovutuslupa-asiakirjan tallennettavan version
Tallenna luovutuslupa-asiakirja	Luovutuslupa tallennetaan Tahdonilmaisupalveluun
Luovutuslupa muodostettu	Prosessi päättyy muodostetun tai päivitetyn luovutuslupan tallentamiseen
Luovutuslupaa ei muutettu	Prosessi päättyy ilman, että luovutuslupaani tehtiin muutoksia

Kuva 3.3 Sote-luovutuslupan kohdistaminen

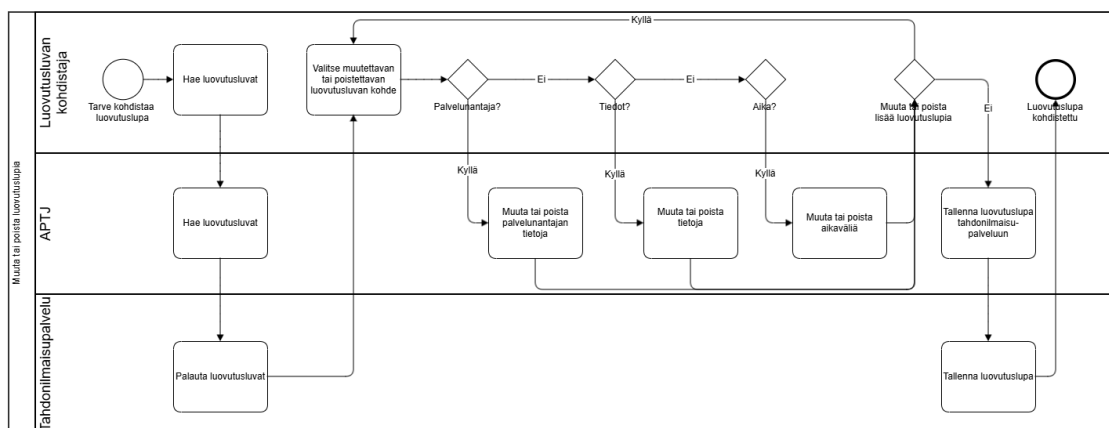

Taulukko 3.5 Sote-luovutuslupan kohdistamisen prosessikuvauksen elementit

Elementin nimi	Selite
Tarve kohdistaa luovutuslupa	Ammattihenkilö aloittaa luovutuslupan kohdistamisen asiakkaan pyynnöst
Hae luovutusluvat	APTJ hakee luovutuslupan tahdonilmaisupalvelusta

Elementin nimi	Selite
Palauta luovutusluvat	Tahdonilmaisupalvelu palauttaa luovutusluvan APTJ:ään
Valitse luovutusluvan kohde	Ammattihenkilö valitsee, mihin luovutuslupa kohdistetaan
Palvelunantaja?	Kohdistetaan luovutuslupa palvelunantajaan taulukoiden 3.1 ja 3.2 mukaisesti
Tiedot?	Kohdistetaan luovutuslupa tietoihin 3.1 ja 3.2 mukaisesti
Aika?	Kohdistetaan luovutuslupa valitulla aikavälillä kirjattuihin asiakas- tai potilastietoihin 3.1 ja 3.2 mukaisesti
Aseta palvelunantaja luovutusluvan kohteeksi	Asetetaan valittu palvelunantaja luovutusluvan kohteeksi
Aseta tiedot luovutusluvan kohteeksi	Asetetaan valitut tiedot luovutusluvan kohteeksi
Aseta aika luovutusluvan kohteeksi	Asetetaan valittu aikaväli luovutusluvan kohteeksi
Kohdista lisää luovutuslupia?	Jos luovutuslupien kohdistamista halutaan jatkaa, voi ammattihenkilö suorittaa lisäkohdistuksia
Tallenna luovutuslupa tahdonilmaisupalveluun	APTJ lähettää sanoman, jolla luovutuslupa tallennetaan tahdonilmaisupalveluun
Tallenna luovutuslupa	Tahdonilmaisupalvelu tallentaa luovutusluvan
Luovutuslupa kohdistettu	Luovutuslupa on kohdistettu ja tallennettu

Kuva 3.4 Sote-luovutusluvan muuttaminen tai poistaminen

Taulukko 3.6 Sote-luovutusluvan muuttamisen tai poistamisen prosessikuvauksen elementit

Elementin nimi	Selite
Tarve kohdistaa luovutuslupa	Ammattihenkilö aloittaa luovutusluvan kohdistamisen asiakkaan pyynnöst
Hae luovutusluvat	APTJ hakee luovutusluvan tahdonilmaisupalvelusta
Palauta luovutusluvat	Tahdonilmaisupalvelu palauttaa luovutusluvan APTJ:ään

Elementin nimi	Selite
Valitse muutettavan tai poistettavan luovutuslupan kohde	Ammattihenkilö valitsee, mitä luovutettavia tietoja muutetaan tai poistetaan
Palvelunantaja?	Poistetaan tai muutetaan palvelunantajaan kohdistuva luovutuslupa taulukoiden 3.1 ja 3.2 mukaisesti
Tiedot?	Poistetaan tai muutetaan tietoihin kohdistuva luovutuslupa 3.1 ja 3.2 mukaisesti
Aika?	Poistetaan tai muutetaan valittuun aikaväliin kohdistuva luovutuslupa 3.1 ja 3.2 mukaisesti
Aseta palvelunantaja luovutuslupan kohteeksi	Muutetaan tai poistetaan palvelunantajan tiedot luovutusluvasta
Aseta tiedot luovutuslupan kohteeksi	Muutetaan tai poistetaan valitut tiedot luovutusluvasta
Aseta aika luovutuslupan kohteeksi	Muutetaan tai poistetaan valittu aikaväli luovutusluvasta
Muuta tai poista lisää luovutuslupia?	Jos luovutuslupien muuttamista tai poistamista halutaan jatkaa, voi ammattihenkilö suorittaa lisäkohdistuksia
Tallenna luovutuslupa tahdonilmaisu palveluun	APTJ lähettää sanoman, jolla luovutuslupa tallennetaan tahdonilmaisu palveluun
Tallenna luovutuslupa	Tahdonilmaisu palvelu tallentaa luovutuslupan
Luovutuslupa kohdistettu	Luovutuslupa on kohdistettu ja tallennettu

4 Kiellot

4.1 Kanta-palveluiden luovutuskiellot

4.1.1 Sosiaalihuollon luovutuskielto

Asiakkaalla on oikeus rajata antamaansa *sosiaalihuollon toimialan sisäistä* luovutuslupaa kielloilla. Asiakas voi kohdistaa kiellon:

- kaikkiin asiakastietoihinsa
- tiettyyn julkiseen tai yksityiseen rekisterinpitäjään, jonka voi yksilöidä SOTE-organisaatiorekisteristä ja joka on liittynyt Kanta-palveluihin
- sosiaalihuollon palvelutehtävään (esimerkiksi iäkkäiden palvelut, lapsiperheiden palvelut ja vammaispalvelut) tai
- yksittäiseen sosiaalihuollon asiakasasiakirjaan.

Asiakas voi antaa kaikkien asiakastietojensa luovuttamiseen kohdistuvan kiellon kieltämällä asiakastietojensa luovuttamisen toimialan sisällä luovutuslupa-asiakirjassa.

Rekisterinpitäjään kohdistettu kiello koskee rekisterinpitäjän kaikkia palvelutehtäviä. Rekisterinpitäjään kohdistuva luovutuskielto säilyy voimassa, vaikka rekisterinpitäjän toiminta loppuisi. Tässä tapauksessa kiello koskee niitä asiakirjoja, jotka on laadittu ennen rekisterinpitäjän toiminnan lakkaamista. Jos toimintansa lopettanut rekisterinpitäjä tulee osaksi

muuta rekisterinpitäjää, ei luovutuskielto laajene koskemaan uutta rekisterinpitäjää vaan asiakkaan on tehtävä uusi ko. rekisterinpitäjään kohdistuva kielto.

Palvelutehtävään kohdistettu kielto koskee kaikkia rekisterinpitäjiä kyseisen palvelutehtävän osalta. Tietyn rekisterinpitäjän palvelutehtävän kieltäminen ei ole mahdollista. Asiakkaan tulee pystyä kohdistamaan kieltoja asiakasasiakirjoihinsa kaikkien Sosiaalihuollon asiakastietovarantoon liittyneiden rekisterinpitäjien luona riippumatta siitä, minkä rekisterinpitäjän rekisteriin asiakasasiakirja kuuluu. Vaatimus koskee sekä julkisia että yksityisiä rekisterinpitäjiä.

Tieto asiakkaan tekemistä sosiaalihuollon kielloista tallennetaan Tahdonilmaisupalveluun sosiaalihuollon kieltoasiakirjalla, jonka asiakirjarakenne on julkaistu Sosmeta-palvelussa. Asiakkaan kieltoasiakirjaa ei voi tallentaa Tahdonilmaisupalveluun, jos asiakkaan Kanta-informointiasiakirjaa ei ole tallennettu Tahdonilmaisupalveluun.

Asiakas voi tehdä sosiaalihuollon toimialan sisäisiä kieltoja OmaKannassa tai minkä tahansa Kanta-palveluihin liittyneen sosiaalihuollon palvelunantajan luona. Asiakkaan kiellot ovat voimassa toistaiseksi siitä hetkestä alkaen, kun ne on tallennettu Tahdonilmaisupalveluun. Kielto ei koske takautuvasti Sosiaalihuollon asiakastietovarannosta luovutettuja asiakastietoja. Asiakas voi peruuttaa kieltonsa milloin tahansa OmaKannassa tai minkä tahansa Kanta-palveluihin liittyneen sosiaalihuollon palvelunantajan luona. Ammattihenkilö saa käsitellä asiakkaan kieltoasiakirjaa asiakastietojärjestelmässä vain asiakkaan pyynnöstä. Sosiaalihuollon ammattihenkilön toimintamalleista kiellon käsittelyssä voit lukea lisää Kanta-palvelujen käsikirja sosiaalihuollon toimijoille luvusta 14.

Asiakkaalla on Tahdonilmaisupalvelussa yksi voimassa oleva sosiaalihuollon kieltoasiakirja. Asiakastietojärjestelmän on tarkastettava ennen kieltoasiakirjan ensimmäisen version tallentamista, onko asiakkaalla Tahdonilmaisupalvelussa voimassa oleva sosiaalihuollon kieltoasiakirja. Jos asiakkaalla on Tahdonilmaisupalvelussa voimassa oleva kieltoasiakirja, asiakastietojärjestelmän on haettava se ja muodostettava asiakirjan uusi versio sen pohjalta. Jos asiakas haluaa muokata aiemmin tekemiänsä kieltoja tai peruuttaa ne, kieltoasiakirjasta tallennetaan uusi versio Tahdonilmaisupalveluun muutetuilla tiedoilla. Kieltoasiakirjan ensimmäisen version voi tarvittaessa mitätöidä, jos se on tallennettu esimerkiksi väärälle henkilölle. Kieltojen poistaminen ei aiheuta kieltoasiakirjan mitätöintiä.

Asiakkaalla voi olla Tahdonilmaisupalvelussa myös terveydenhuollon kieltoasiakirja, mutta se ei vaikuta sosiaalihuollon asiakastietojen luovuttamiseen toiselle sosiaalihuollon rekisterinpitäjälle. **Sosiaalihuollon toimialan sisäinen luovutuskielto ei vaikuta sosiaali- ja terveydenhuollon toimialojen väliseen asiakastietojen luovuttamiseen.**

Asiakas ei voi kieltää tietojensa käyttöä siltä rekisterinpitäjältä, jonka rekisteriin asiakastiedot kuuluvat. Asiakas ei voi rajata kiellolla viranomaisen lakiin perustuvaa ja asiakkaan tahdonilmaisusta riippumatonta tiedonsaantioikeutta. Asiakas ei voi myöskään kieltää palvelunjärjestäjää luovuttamasta asiakastietoja palveluntuottajalle, jolla on kyseistä asiakasta koskeva rekisterinkäyttöoikeus.

4.1.2 Potilastiedon luovutuskielto

Potilaan halutessa kieltää potilastietojensa luovuttamisen Potilastietovarannosta *terveydenhuollon toimialan sisällä* tehdään kieltoasiakirja. Jos potilas haluaa poistaa tai lisätä kieltoja, päivitetään jo olemassa olevaa kieltoasiakirjaa. Täysi-ikäinen potilas voi tehdä kieltoja myös OmaKannassa.

Potilastietoa koskevan luovutuskiellon voi kohdistaa julkisen palvelunantajan osalta:

- julkiseen palvelunantajaan
- julkiseen palvelunantajan rekisteriin
- julkisen palvelunantajan palvelutapahtumaan

Potilastietoa koskevan luovutuskiellon voi kohdistaa yksityisen terveydenhuollon osalta:

- yksityisen terveydenhuollon palvelutapahtumaan.

- 1.1.2024 alkaen kiello voidaan kohdistaa myös yksityiseen työterveysrekisteriin

Potilas voi kohdentaa kiellon kerralla kaikkiin potilastietoihinsa (laaja luovutuskielto) 1.1.2024 lähtien.

Laaja luovutuskielto, palvelunantajaan tai rekisteriin kohdistuvat kiellot kieltävät myös tulevaisuudessa Potilastietovarantoon tallennettavien asiakirjojen luovuttamisen.

Kieltoasiakirjojen kiellot on pystyttävä näyttämään kaikissa kieltoja käsittelevissä järjestelmissä.

Laaja luovutuskielto ja rekisterintasoiset kiellot koskevat jo tallennettua aineistoa, ja myös tulevaisuudessa näihin rekistereihin tallennettavaa aineistoa. Rekisterinpitäjään kohdistettu kielto koskee rekisterinpitäjän kaikkia palvelutapahtumia. Rekisterinpitäjään kohdistuva luovutuskielto säilyy voimassa, vaikka rekisterinpitäjän toiminta loppuisi. Tässä tapauksessa kielto koskee siis niitä asiakirjoja, jotka on laadittu tämän rekisterinpitäjän voimassa olon aikana.

Kieltoja käsittelevien järjestelmien tulee näyttää rekisterikohtaisissa kielloissa rekisterinpitäjälueet rekisterinpitäjärekisterin perusteella, jonka viimeisin versio on Koodistopalvelussa. Hakuehtoina voi lisäksi olla vain ne rekisterinpitäjät, joille potilaalla on palvelutapahtuma.

Jos henkilö haluaa asettaa julkiseen palvelunantajaan tai palvelunantajan rekisteriin kohdistuvia kielloja, tulee mahdolliset valinnat näyttää Koodistopalvelusta haettavan Rekisterinpitäjärekisteristä. Vaihtoehtoisesti kielloja käsiteltäessä voidaan näyttää ne rekisterinpitäjät, joille potilaalla on palvelutapahtuma. Tämä koskee erityisesti tilannetta, missä kielto asetetaan yksityiseen työterveysrekisteriin.

Potilaalle tulee antaa pyydettäessä tuloste asettamistaan kielloista.

Potilaan niin halutessa, kieltolomakkeeseen tulee merkitä, että kiellot eivät ole voimassa hätätilanteessa. **Terveystietojen toimialan sisäinen luovutuskielto ei vaikuta sosiaali- ja terveydenhuollon toimialojen väliseen potilastietojen luovuttamiseen.**

Potilas voi myös ilmoittaa suullisesti haluavansa purkaa kiellon/kiellot, jolloin terveydenhuollon ammattihenkilön tulee pystyä hakemaan kieltotiedot kieltoja käsittelevällä järjestelmällä Tahdonilmaisupalvelusta, peruuttamaan kiellot ja tallentamaan muutokset Tahdonilmaisupalveluun.

Potilaan laillisella edustajalla tai huoltajalla on oikeus tehdä ja poistaa potilastietojen luovutuskielto. Mikäli kielto asetetaan alaikäisen potilaan puolesta, oikeutta kieltää tietojen luovutus hätätilanteessa ei ole. Kiellon yhteyteen kirjataan, kuka kiellon on toisen puolesta asettanut.

4.1.3 Reseptin luovutuskielto Lääkekohtaiset luovutuskiekkot Kanta-lääkityslistalla

Ennen Kanta-lääkityslistan käyttöönottoa lääkkeen käyttäjän tekemä lääkitystietojen luovutuskielto Reseptikeskuksesta on kohdistunut yksittäiseen lääkemääräykseen. Lääkityslistalla uudet luovutuskiekkot kohdistetaan käytössä olevan lääkkeen tunnisteseen tai yksittäiseen lääkemääräykseen, jos lääkemääräyksellä ei ole käytössä olevan lääkkeen tunnistetta. Tässä dokumentissa puhuttaessa lääkekohtaisista luovutuskiekkloista, tarkoitetaan sekä käytössä oleva lääke- että lääkemääräyskohtaisia luovutuskiekkloja. Ennen Kanta-lääkityslistan käyttöönottoa tehdyt lääkemääräyskohtaiset luovutuskiekklot pysyvät entisellään eikä Tahdonilmaisupalvelu tee niille muutoksia automaattisesti.

Potilaalle tulee antaa pyydettäessä tuloste hänen asettamistaan kielloista.

Potilaan niin halutessa, kieltolomakkeeseen tulee merkitä, että kiellot eivät ole voimassa hätätilanteessa.

Potilas voi myös ilmoittaa suullisesti haluavansa purkaa kiellon/kiellot, jolloin terveydenhuollon ammattihenkilön tulee pystyä hakemaan kieltotiedot kieltoja käsittelevällä järjestelmällä

Tahdonilmaisupalvelusta, peruuttamaan kiellot ja tallentamaan muutokset Tahdonilmaisupalveluun.

Alaikäisen huoltajalla tai laillisella edustajalla ei ole oikeutta tehdä luovutuskieltoa.

Vaativuustaulukon sarakkeissa kuvataan vaatimuksen yksilöivä tunnus (ID), vaatimusteksti, vaatimuksen pakollisuus kyseisen Tahdonilmaisupalvelun asiakirjan käsittelyssä, järjestelmärooli (tietoja hakeva tai tuottava järjestelmä) sekä minkä toimialan tahdonilmaisuuden käsittelyyn vaatimus kohdistuu (Potilastietovaranto, Sosiaalihuollon asiakastietovaranto, Resepti). Lisätiedoissa kuvataan vaatimuksessa huomioitavia asioita.

4.2 Vaatimukset kieltoja käsitteleville tietojärjestelmille

Taulukko 4.1 Vaatimukset kieltoja käsitteleville tietojärjestelmille

Vaatimuksen ID	Vaatusmus	Pakollisuus	Järjestelmärooli	PT A	SH A	Resepti	Lisätietoja
KIE1	APTJ:n tulee pystyä hakemaan asiakkaan/potilaan voimassa olevat kieltoasiakirjat Tahdonilmaisupalvelusta.	P	Kieltoja käsittelevä	x	x	x	Voidaan myös tarkistaa, onko kieltoasiakirja olemassa
KIE2	Asiakkaan/potilaan henkilötunnus on pakollinen hakuehto haettaessa Tahdonilmaisupalvelun asiakirjoja.	P	Kieltoja hakeva järjestelmä	x	x	x	
KIE3	APTJ:n tulee pystyä muodostamaan kieltoasiakirja.	P	Kieltoja käsittelevä järjestelmä	x	x	x	
KIE4	Julkisessa terveydenhuollossa käytössä olevan APTJ:n tulee pystyä kohdistamaan kielto vähintään omaan palvelunantajaan, omaan palvelun antajan rekisteriin ja omaan palvelutapahtumaan sekä kaikkiin potilaan potilastietoihin (laaja luovutuskielto).	P	Kieltoja käsittelevä järjestelmä	x			
KIE5	Kieltoa ei ole mahdollista kohdistaa rekisterityyppiin ilman rekisterinpitäjää.	P	Kieltoja käsittelevä järjestelmä	x			
KIE6	Julkisessa terveydenhuollossa käytettävässä APTJ:ssä tulee olla ajantasainen tieto koodistopalvelimella	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x			

Vaatimuksen ID	Vaatus	Pakollisuus	Järjestelmärooli	PT A	SH A	Resepti	Lisätietoja
	käytössä olevasta Rekisterinpitäjärekisteristä .						
KIE7	Yksityisessä terveydenhuollossa käytössä olevan APTJ:n tulee pystyä kohdistamaan kielto vähintään yksityisen terveydenhuollon toimintayksikön omiin palvelutapahtumiin sekä kaikkiin potilaan potilastietoihin (laaja luovutuskielto).	P	Kieltoja käsittelevä järjestelmä	x			
KIE8	Yksityisessä työterveydenhuollossa käytössä olevan APTJ:n tulee pystyä 1.1.2024 lähtien kohdistamaan kielto niihin omiin yksityisiin työterveysrekistereihin, joissa on potilaaseen liittyvää aineistoa.	P	Kieltoja käsittelevä järjestelmä	x			
KIE9	Kielletäessä julkinen palvelunantaja, tietojärjestelmän tulee näyttää käyttäjälle luettelo, josta hän voi valita kiellettäviä palvelunantajia.	P	Kieltoja käsittelevä järjestelmä	x			
KIE10	APTJ:n tulee tallentaa kieltoasiakirja Tahdonilmaisupalveluun käyttäen Kansallisen koodistopalvelun tietosisältöä eArkisto/Lomake - Luovutuskielto ja luovutuskieillon peruutus (1.2.246.537.6.12.2002.331) ja sen uusinta saatavilla olevaa versiota, kun luovutuskielto kohdistetaan palvelunantajaan, palvelunantajan rekisteriin, palvelutapahtumaan, yksityiseen työterveysrekisteriin tai kyseessä on laaja luovutuskielto.	P	Kieltoja käsittelevä järjestelmä	x			
KIE11	APTJ:n tulee tarkistaa, onko asiakkaalla olemassa	P	Kieltoja käsittelevä järjestelmä	x	x	x	

Vaatumuksen ID	Vaatus	Pakollisuus	Järjestelmärooli	PT A	SH A	Resepti	Lisätietoja
	kieltoasiakirjaa, kun kieltoja aletaan kohdistaa.						
KIE12	Jos potilaan kieltolomakkeelle ei jää voimaan luovutuskieltoja, tulee APTJ:n palauttaa kenttä "Kielletyt tiedot voidaan luovuttaa hätätilanteessa" oletusarvoonsa.	P	Kieltoja käsittelevä järjestelmä	x		x	Potilastiedon jällekmääräyksen lääkekohtaisen kieltolomakkeen oletusarvona on, ettei luovuttaminen hätätilanteessa ole sallittua.
KIE13	APTJ:n tulee pystyä tallentamaan kieltoasiakirja Tahdonilmaisu palveluun.	P		x	x	x	
KIE14	Käyttäjän luodessa kieltoasiakirjasta uutta versiota hänen tulee käyttää sen pohjana Tahdonilmaisu palveluun kohdistetun kieltoasiakirjan haun palauttaman kieltoasiakirjan tietoja.	P	Kieltoja käsittelevä järjestelmä	x	x	x	
KIE15	APTJ:n tulee pystyä tallentamaan kieltoasiakirja n uusi versio Tahdonilmaisu palveluun.	P	Kieltoja käsittelevä järjestelmä	x	x	x	
KIE16	Kieltoja käsittelevän järjestelmän käyttäjän tulee pystyä poistamaan kieltoja.	P	Kieltoja käsittelevä järjestelmä	x	x	x	
KIE17	APTJ:n tulee pystyä poistamaan kieltoja kohdistuen palvelunantajaan, palvelunantajan rekisteriin, palvelutapahtumaan, yksityiseen työterveysrekisteriin sekä kaikkiin potilaan potilastietoihin (laaja luovutuskielto).	P	Kieltoja käsittelevä järjestelmä	x			
KIE18	APTJ:n tulee pystyä mitätöimään kieltoasiakirja	P	Kieltoja käsittelevä järjestelmä	x	x	✗	Esim. tilanteessa jossa kieltoasiakirja on tallennettu väärälle henkilölle.
KIE19	APTJ voi mitätöidä kieltoasiakirjasta vain version 1.	P	Kieltoja käsittelevä järjestelmä	x	x	✗	Tällä varmistetaan ettei mitätöidä versiopuun alussa olevia oikealle henkilölle

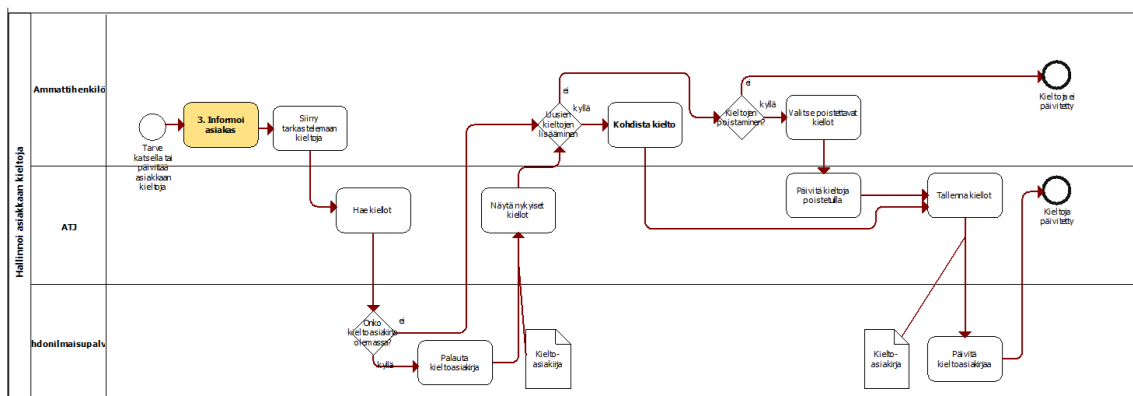
Vaatumuksen ID	Vaatus	Pakollisuus	Järjestelmärooli	PT A	SH A	Resepti	Lisätietoja
							tallennettuja kieltoja niissä tapauksissa, joissa muu kuin kiellon 1. versio on tallennettu väärälle henkilölle.
KIE20	APTJ:n tulee pystyä asettamaan kieltoja lääkekohtaisesta määräyksestä	P	Kieltoja käsittelevä järjestelmä			x	
KIE21	APTJ:n tulee pystyä poistamaan kieltoja lääkekohtaisesta määräyksestä	P	Kieltoja käsittelevä järjestelmä			x	
KIE22	APTJ:n käyttäjän tulee pystyä tulostamaan asiakkaalle/potilaalle tuloste hänen asettamistaan lääkekohtaisista yksilöityjen lääkemääräysten luovutuskieollosta ja kiellon merkityksestä	P	Kieltoja käsittelevä järjestelmä			x	
KIE23	APTJ:n tulee tallentaa kieltoasiakirja Tahdonilmaisu palveluun käyttäen Kansallisen koodistopalvelun tietosisältöä <u>Sähköinen lääkemääräys/Lomake - Lääkemääräystietojen luovutuskielto (1.2.246.537.6.12.2002.370)</u> ja sen uusinta saatavilla olevaa versiota, kun luovutuskielto kohdistetaan lääkemääräykseen.	P	Kieltoja käsittelevä järjestelmä			x	
KIE24	APTJ:n tulee pystyä hakemaan asiakirjakooste kiellon asettamista varten.	P	Kieltoja hakeva järjestelmä		x		
KIE25	APTJ:n tulee pystyä kohdistamaan kieltoja rekisterinpitäjään, palvelutehtävään, asiakirjaan ja kaikkiin asiakastietoihin.	P	Kieltoja käsittelevä järjestelmä		x		
KIE26	APTJ:n tulee pystyä poistamaan kieltoja kohdistuen rekisterinpitäjään,	P	Kieltoja käsittelevä järjestelmä		x		

Vaatumuksen ID	Vaatus	Pakollisuus	Järjestelmärooli	PT A	SH A	Resepti	Lisätietoja
	palvelutehtävään, asiakirjaan ja kaikkiin asiakastietoihin.						
KIE27	APTJ:n tulee tallentaa sosiaalihuollon kieltoasiakirja Tahdonilmaisupalveluun käyttäen kieltoasiakirjan tietosisältöä (Sosmeta).	P	Kieltoja käsittelevä järjestelmä		x		
KIE28	APTJ:n tulee pystyä hakemaan tuloste kielloista pdf-muodossa.	P	Kieltoja hakeva järjestelmä		x		Sosiaalihuollon asiakastietovaranto muodostaa luovutuslupa- ja/tai kieltoasiakirjasta pdf-muodon, joka/jotka voidaan sosiaalihuollossa tulostaa asiakkaalle.
KIE29	APTJ:n tulee pystyä tulostamaan Potilastietovarannon kieltoyhteenveto	P	Kieltoja hakeva järjestelmä	x			Potilastietovarannon kieltoyhteenvedolla on tieto voimassa olevista luovutuskelloista ja luovutusluvan voimassaolosta.
KIE30	APTJ:n käyttäjän tulee pystyä tulostamaan asiakkaalle/potilaalle yhteenveto hänen asettamistaan luovutuskelloista.	P	Kieltoja käsittelevä järjestelmä	x	x	x	
KIE31	APTJ:n käyttäjän tulee pystyä tulostamaan alaikäisen potilaan/asiakkaan huoltajalle kieltoyhteenveto, jossa huomioidaan alaikäisen asettamat kiellot tietojen näkymisestä huoltajille.	P	Kieltoja käsittelevä järjestelmä	x	x		
KIE32	Käyttäjän APTJ:stä potilaalle/asiakkaalle tulostama yhteenveto hänen kielloistaan tulee muodostaa hakien Tahdonilmaisupalvelusta käyttäen hakurajauksena näkymää "Potilastietovarantoon tallennettujen tietojen luovutuskellojen	P	Kieltoja käsittelevä järjestelmä	x	x		Muita asiakirjoja ei voi hakea samassa haussa.

Vaatumuksen ID	Vaatusus	Pakollisuus	Järjestelmärooli	PT A	SH A	Resepti	Lisätietoja
	yhteenvedo" (näkömäärä 338).						
KIE33	Käyttäjän tulostaessa potilaan/asiakkaan huoltajalle kieltoyhteenvedon jossa on huomioitu alaikäisen asettamat kiellot tietojen näkömisestä huoltajalle, APTJ:n tulee muodostaa tuloste hakien Tahdonilmaisu palvelusta käyttäen hakurajauksena näkömäärä "Potilastietovarantoon tallennettujen tietojen luovutuskieltojen yhteenvedo huoltajalle" (näkömäärä 337).	P	Kieltoja käsittelevä järjestelmä	x			Muita asiakirjoja ei voi hakea samassa haussa.

4.3 Kieltojen kohdistamisen ja käsittelyn prosessikuvaukset

4.3.1 Hallinnoi asiakkaan kieltoja (sosiaalihuollon prosessi)

Kuva 4.3.1 Sosiaalihuollon asiakkaan kieltojen hallinnointi

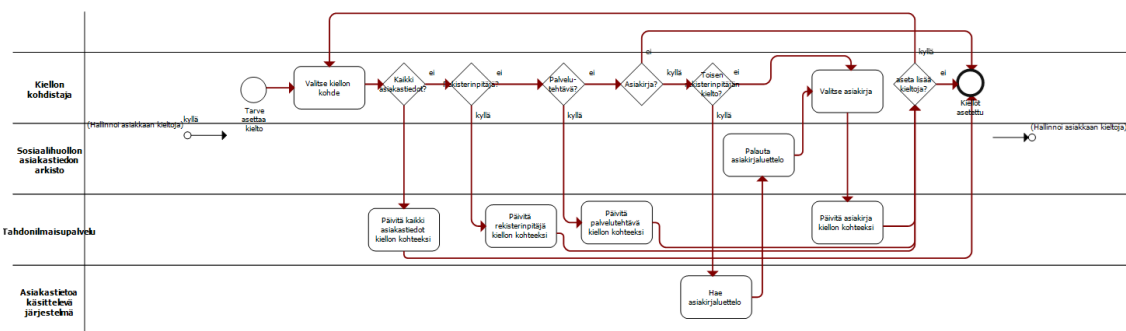
Prosessissa ammattihenkilö tarkastelee ja asiakkaan suostumuksella muodostaa tai muokkaa kieltoja. Ammattihenkilöllä ei ole oikeutta kieltojen muokkaamiseen ilman asiakkaan suostumusta esimerkiksi asiakkaan asioidessa sosiaalihuollossa. Ammattihenkilö ei voi

suorittaa prosessia silloin kun asiakas ei ole läsnä tai anna suostumustaan kieltojen muodostamiseen tai muokkaamiseen.

Taulukko 4.3 Hallinnoi asiakkaan kieltoja -prosessin elementit

Elementin nimi	Selite
Informoi asiakas	Asiakkaan informoinnin tarkistaminen tai suorittaminen
Siirry tarkastelemaan kieltoja	Ammattihenkilö hakee asiakkaan kiellot tarkasteltaviksi asiakastietoa käsittelevään järjestelmään
Hae kiellot	ATJ hakee kieltoasiakirjan Tahdonilmaisupalvelusta
Kieltoja ei päivitetty	Kieltoja ei päivitettyjä/ tai kieltoasiakirjaa ei muodostettu
Kieltoja päivitetty	Kiellot on päivitetty Tahdonilmaisupalveluun
Tarve katsella tai päivittää asiakkaan kieltoja	Asiakas on ilmaissut sosiaalihuollossa asioidessaan tarpeen kieltojen muodostamiseen, poistamiseen tai muokkaamiseen. Ammattihenkilö suorittaa kieltojen käsittelyn ATJ:ssä.
Onko kieltoasiakirja olemassa	Tarkistetaan Tahdonilmaisupalvelusta, onko asiakkaalla kieltoasiakirjaa
Palauta kieltoasiakirja	Tahdonilmaisupalvelu palauttaa kieltoasiakirjan ATJ:lle
Näytä nykyiset kiellot	Kiellot näytetään ATJ:ssä
Valitse poistettavat kiellot	Ammattihenkilö valitsee kiellot, jotka poistetaan
Päivitä kieltoja poistetuilla	Kieltoasiakirjaa päivitetään siten, että aikaisemmin voimassaolleita kieltoja poistetaan
Päivitä kieltoasiakirjaa	Tahdonilmaisupalvelu tallentaa kieltoasiakirjan tai kieltoasiakirjan uuden version
Kohdista kielto	Aliprosessissa valitaan, mihin kielto kohdistetaan
Tallenna kiellot	ATJ tallentaa kieltoasiakirjan tai kieltoasiakirjan uuden version Tahdonilmaisupalveluun
Uusien kieltojen lisääminen	Onko kyseessä kiellon lisääminen
Kieltojen poistaminen	Onko kyseessä kiellon poistaminen

4.3.2 Kohdista asiakkaan kieltoja (sosiaalihuollon prosessi)

Kuva 4.2.2 Sosiaalihuollon kieltojen kohdistaminen

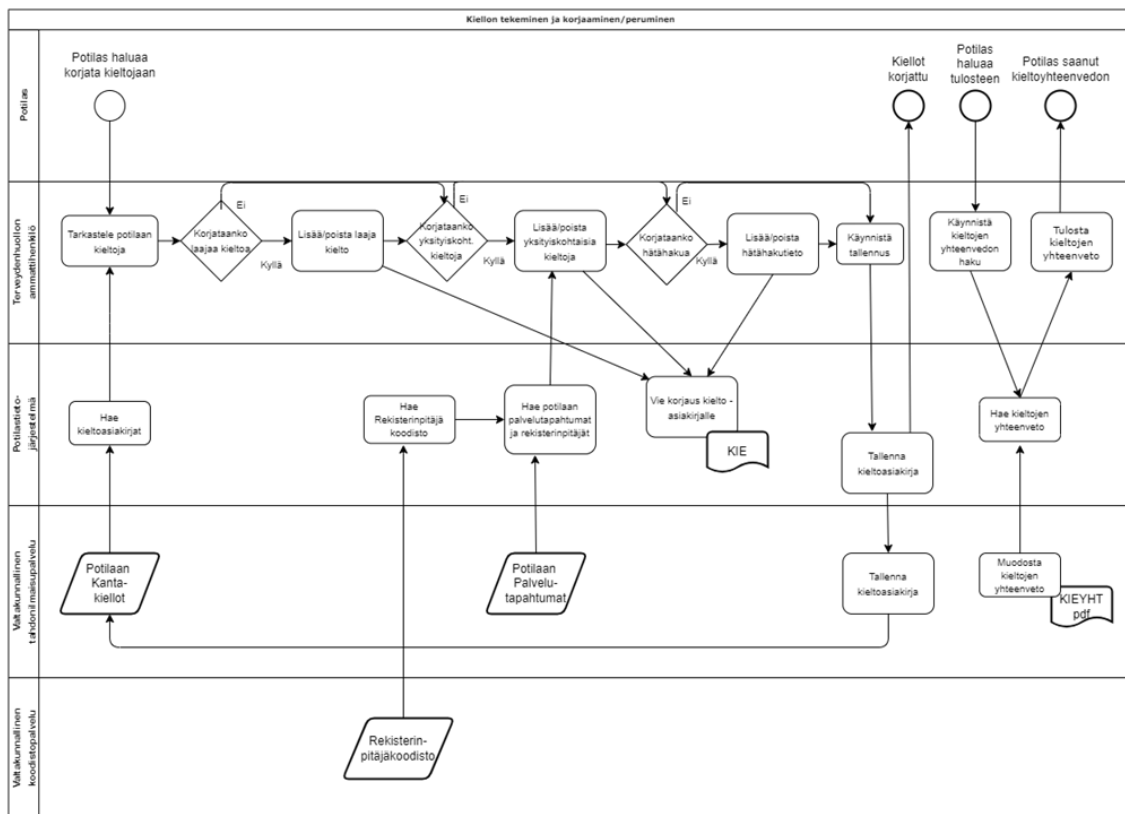
Prosessissa valitaan, mihin asetettava kiello kohdistuu. Jos ammattihenkilö kohdistaa kiellon toisen rekisterinpitäjän rekisterissä oleviin asiakirjoihin, kohdistaminen suoritetaan hakemalla ensin asiakirjaluettelo asiakastietoa käsittelevään järjestelmään.

Taulukko 4.3 Kohdistusta asiakkaan kieltoja -prosessin elementit

Elementin nimi	Selite
Tarve asettaa kiello	Kiellon kohdistajalla on tarve asettaa kiello ja kohdistaa se
Valitse kiellon kohde	Valitaan, mihin kiello kohdistuu
Kaikki asiakastiedot	
Rekisterinpitäjä	
Palvelutehtävä	
Asiakirja	
Ammattihenkilön tekemä toisen rekisterinpitäjän kiello	Jos kiellon kohdistajana on ammattihenkilö, valitaan kohdistetaanko kiello myös muiden kuin oman rekisterinpitäjän rekisterissä oleviin asiakasasiakirjoihin
Valitse asiakirja	Valitaan asiakirja tai asiakirjat, joihin kiello kohdistuu
Aseta lisää kieltoja	Valitaan, halutaanko kohdistaa kieltoja vielä muihin asiakastietoihin
Palauta asiakirjaluettelo	Sosiaalihuollon asiakastietovaranto palauttaa listan muiden rekisterinpitäjien rekistereissä olevista asiakasasiakirjoista
Päivitä kaikki asiakastiedot kiellon kohteeksi	Kieltoasiakirja päivitetään Tahdonilmaisupalveluun
Päivitä rekisterinpitäjä kiellon kohteeksi	Kieltoasiakirja päivitetään Tahdonilmaisupalveluun
Päivitä asiakirja kiellon kohteeksi	Kieltoasiakirja päivitetään Tahdonilmaisupalveluun
Palauta asiakirjaluettelo	Sosiaalihuollon asiakastietovaranto palauttaa luettelon muiden rekisterinpitäjien asiakirjoista asiakastietoa käsittelevään järjestelmään
Hae asiakirjaluettelo	ATJ hakee asiakirjaluettelon sosiaalihuollon asiakastietovarannosta

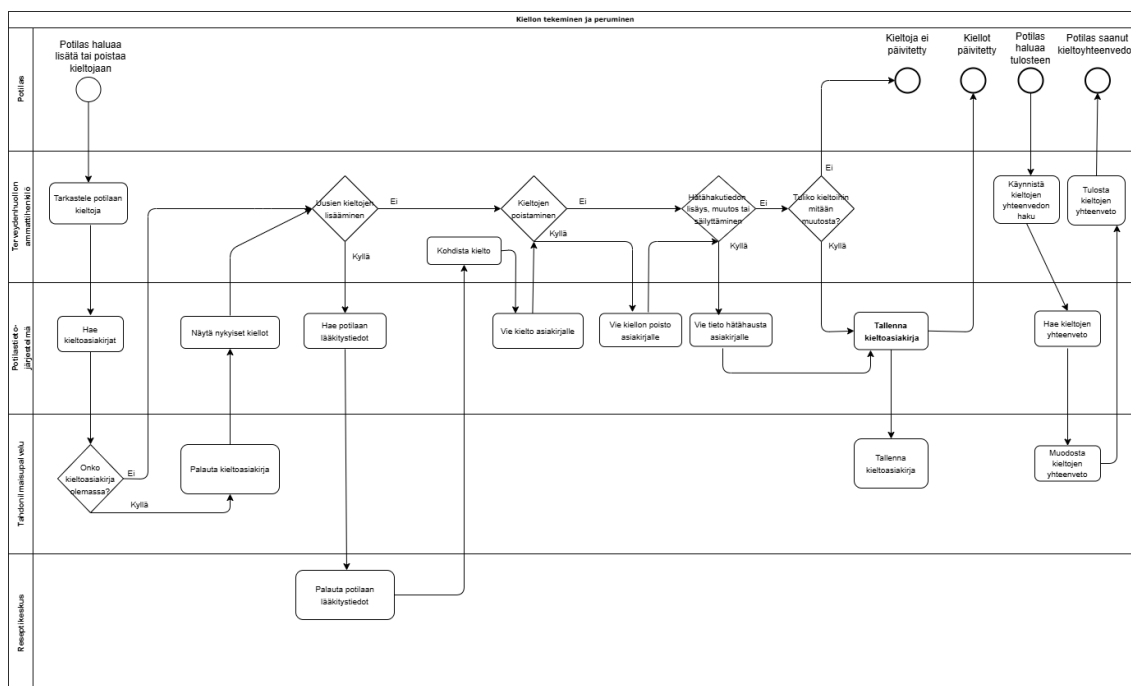
Elementin nimi	Selite
Kiellot asetettu	Valitut kiellot on asetettu ja kieltoasiakirja tallennettu Tahdonilmaisu palveluun

4.3.3 Potilastietojen kieltojen tekeminen ja peruminen

Kuva 4.3.3 Kieltojen tekeminen ja peruminen prosessikuvaus

4.3.4 Lääkekohtaisten kieltojen tekeminen ja peruminen

Kuva 4.3.4 Lääkekohtaisten kiellojen tekeminen ja peruminen prosessikuvaus

5 Suostumukset

5.1 Kanta-palveluihin tallennettavat suostumukset

5.1.1 Eurooppalainen potilasyhteenveto (Patient Summary)

Eurooppalainen potilasyhteenveto (Patient Summary) mahdollistaa Suomessa laadittujen suomalaisen henkilön potilastietojen katselun toisen EU/ETA-maan terveydenhuollossa. Yhteenveto sisältää perustiedot potilaan terveydestä nykyhetkellä sekä joitain tietoja terveyshistoriasta, ja se muodostetaan Potilastietovarannon ja Reseptikeskuksen koostetiedoista.

Jotta tiedot voidaan välittää toiseen maahan, henkilön on annettava yleisen tietosuoja-asetuksen (GDPR) mukainen suostumus. Suostumus voidaan antaa OmaKannassa tai myöhemmin myös terveydenhuollossa, ja se on voimassa toistaiseksi. Suostumuksen antamisen yhteydessä potilaalle annetaan potilasyhteenvetoa koskeva informointi. Suostumuksen voi peruuttaa OmaKannassa milloin tahansa. Henkilön mahdollisesti tekemiä kielloja ei huomioida, pois lukien alaikäisen huoltajalleen asettamat kiellot.

5.2 Vaatimukset suostumuksia käsitteleville tietojärjestelmille

Taulukko 5.1 Vaatimukset suostumuksia käsitteleville tietojärjestelmille

Vaatimuksen ID	Vaatus	Pakollisuus	Järjestelmärooli	PS	Lisätietoja
SU01	PTJ:n tulee pystyä hakemaan potilaan suostumus Tahdonilmaisu palvelusta.	P	Tietoja hakeva järjestelmä	x	
SU02	Potilaan henkilötunnus on pakollinen hakuehto haettaessa Tahdonilmaisu palvelun asiakirjoja.	P	Tietoja hakeva järjestelmä	x	
SU03	PTJ:n tulee pystyä näyttämään käyttäjälle onko potilaan suostumus voimassa.	P	Tietoja hakeva järjestelmä	x	
SU04	PTJ:n tulee pystyä muodostamaan suostumus.	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	
SU05	PTJ:n tulee käyttää suostumuksen kirjaamisessa Kansallisen koodistopalvelun tietosisältöä eArkisto/Lomake - Eurooppalaisen potilasyhteenvedon informointi ja suostumus.	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	
SU06	PTJ:n tulee pystyä tallentamaan suostumus Tahdonilmaisu palveluun.	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	
SU07	PTJ:n tulee pystyä tallentamaan suostumuksen uusi versio Tahdonilmaisu palveluun.	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	
SU08	PTJ:n tulee tukea suostumuslomakkeen tulostusta potilaan tiedoilla.	P	Tietoja hakeva järjestelmä	x	
SU09	Käyttäjän tulee pystyä merkitsemään suostumus peruutetuksi.	P	Tietoja hakeva järjestelmä	x	
SU010	PTJ:n tulee pystyä tallentamaan suostumuksen peruutus versioimalla suostumusasiakirja Tahdonilmaisu palveluun.	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	
SU011	PTJ:n tulee pystyä mitätöimään suostumus.	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	
SU012	PTJ:n tulee pystyä esittämään informointiteksti.	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	

6 Hoitoon liittyvät tahdonilmaukset

6.1 Hoitotahto ja elinluovutustahto

Hoidon kannalta merkityksellisiä tietoja ovat potilaan tahdonilmaisut, joita ovat hoitotahto ja elinluovutustahto. Tahdonilmaisujen tallentaminen ja tahdonilmaisuja koskevien tietojen luovuttaminen terveydenhuollon palvelun antajalle ei edellytä luovutuslupaa. Kun potilaan tahdonilmaisu on tallennettu Tahdonilmaisupalveluun, se on haettavissa sieltä kaikkien hoitosuhteessa olevien palveluntajien käyttöön toistaiseksi.

Tahdonilmaisut toteutetaan yleisten asiakirjavaatimusten mukaisesti. Tahdonilmaisujen hallinnan ja katselun periaatteet ovat samanlaiset kaikilla tahdonilmaisuilla. Potilas voi milloin tahansa peruuttaa oman elinluovutus- tai hoitotahdonsa tai muuttaa niiden sisältöä. Viimeisin elinluovutus- ja hoitotahto ovat voimassa pysyvästi, ellei niitä peruta tai muuteta.

Koska kansalainen voi pyytää mitä tahansa terveydenhuollon palveluntajaa kirjaamaan tahdonilmaisunsa, kyseessä ei ole hoitotilanne eikä potilaalla välttämättä ole lainkaan hoitosuhdetta ko. toimintayksikköön. Tahdonilmaisujen kirjaaminen, korjaaminen ja peruminen terveydenhuollon palveluntajan luona tulee tehdä potilastietojärjestelmään erillään normaalista potilaskertomuskatselusta omana erillisenä toimintonaan. Näissä tilanteissa tahdonilmaisujen kirjaaminen toimii erillisellä palvelupyynnöllä ja siksi tahdonilmaisujen kirjaaminen – ja aiempien tahdonilmaisujen haku Tahdonilmaisupalvelusta uuden kirjauksen pohjaksi – ei tällaisessa tilanteessa edellytä hoitosuhteen varmentamista. Myöskään Kanta-informointia ei vaadita. Teknisesti palvelupyyntö on vastaava kuin muita Tahdonilmaisupalvelun asiakirjoja käsiteltäessä.

Tieto siitä, että potilaalla on voimassa oleva tahdonilmaisu, tulee näyttää potilastietojärjestelmässä riskitietokoosteella. Tämä on kuvattu tarkemmin [Tiedonhallintapalvelun toiminnallisissa määrittelyissä](#) ja dokumentissa [Tiedonhallintapalvelun Koosteet ja ylläpidettävät asiakirjat](#).

Potilas voi muuttaa tai peruuttaa hoitotahdon, jolloin sitä koskeviin merkintöihin sovelletaan samoja periaatteita, joita sovelletaan potilasasiakirjoissa olevan virheen korjaamiseen. Korjaaminen on tehtävä siten, että sekä alkuperäinen että korjattu merkintä ovat myöhemmin luettavissa.

Tahdonilmaisujen katselu hoitotilanteesta edellyttää, että kansalaisen ja palveluntajan välillä on voimassa oleva hoitosuhde. Hoitotilanteesta tahdonilmaisut tulee näyttää aina vain lukutilassa.

Vaativuustaulukon sarakkeissa kuvataan vaatimuksen yksilöivä tunnus (ID), vaatimusteksti, vaatimuksen pakollisuus kyseisen Tahdonilmaisupalvelun asiakirjan käsittelyssä, järjestelmärooli (tietoja hakeva tai tuottava järjestelmä) sekä minkä toimialan tahdonilmaisujen käsittelyyn vaatimus kohdistuu (Potilastietovaranto, Asiakastietovaranto, Resepti). Lisätiedoissa kuvataan vaatimuksessa huomioitavia asioita.

Taulukko 6.1 Vaatimukset tahdonilmaisuja käsitteleville tietojärjestelmille

Vaatimuksen ID	Vaatus	Pakollisuus	Järjestelmärooli	PT A	Lisätietoja
TAH1	PTJ:n tulee pystyä hakemaan asiakkaan/potilaan tahdonilmaisut Tahdonilmaisupalvelusta.	P	Tietoja hakeva järjestelmä	x	Tahdonilmaisupalvelu palauttaa aina tahdonilmaisun viimeisimmän version.

Vaatumukse n ID	Vaatus	Pakollisuu s	Järjestelmäro oli	PT A	Lisätietoja
TAH2	Asiakkaan/potilaan henkilötunnus on pakollinen hakuehto haettaessa Tahdonilmaisupalvelun asiakirjoja.	P	Tietoja hakeva järjestelmä	x	
TAH3	PTJ:n tulee pystyä luomaan tahdonilmaisun asiakirja.	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	
TAH4	Elinluovutustahto tulee kirjata asiakirjaan, jonka tietosisältö on määritelty Kansalliseen koodistopalveluun tietosisältönä THL/Lomake - Elinluovutustahto (1.2.246.537.6.12.2002.152) .	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	
TAH5	Hoitotahto tulee kirjata asiakirjaan, jonka tietosisältö on määritelty Kansalliseen koodistopalveluun tietosisältönä THL/Lomake - Hoitotahto (1.2.246.537.6.12.2002.165) .	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	
TAH6	PTJ:n tulee pystyä tallentamaan tahdonilmaisun asiakirja Tahdonilmaisupalveluun.	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	
TAH7	PTJ:n tulee hakea Tahdonilmaisupalvelusta viimeisin versio asiakirjasta pohjaksi kun tahdonilmaisun asiakirjaa muutetaan.	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	
TAH8	PTJ:n tulee tallentaa korjattu asiakirja Tahdonilmaisupalveluun.	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	Korjattu tallennettu asiakirja korvaa aiemmin tallennetun asiakirjan.
TAH9	PTJ:n tulee mitätöidä tahdonilmaisuasiakirja korvaamalla mitätöivä asiakirja tyhjällä asiakirjalla.	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	Esimerkiksi tilanteessa jossa asiakas/potilas haluaa perua tahdonilmaisunsa.

7 Toisiokäyttöön liittyvät tahdonilmaisut

7.1 Tutkimusaineistolöydöstä koskeva yhteydenottokielto

[Toisiolain](#) (552/219, 55 §) mukaan potilaalla on oikeus kieltää kliinisesti merkittävän löydöksen perusteella tehtävät yhteydenotot.

Sosiaali- ja terveydenhuollossa syntyneitä tietoja käytetään toissijaisesti esimerkiksi tieteelliseen tutkimukseen siten, ettei henkilöitä voida niistä suoraan tunnistaa. Tällaisesta aineistosta voidaan tehdä potilasta koskeva kliinisesti merkittävä löydös. Tutkija ilmoittaa löydöksestä tietoluvat myöntävälle viranomaiselle (Findata), joka tunnistaa henkilön, jota asia koskee. Nämä tiedot ilmoitetaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle, jossa asian merkitys henkilön terveyteen ja mahdolliseen hoitoon arvioidaan. Merkitykselliseksi arvioitu tieto toimitetaan henkilön hoidosta vastaavaan julkiseen terveydenhuoltoon. Tällä kiellolla potilas voi estää terveydenhuollosta tehtävän yhteydenoton, jossa hänelle kerrottaisiin löydöksestä ja sen mahdollisesti edellyttämistä tutkimus- ja hoitotoimenpiteistä sekä niistä odotettavissa olevista hyödyistä. Kieltämällä yhteydenoton potilas ei saa tietoa, jolla olisi mahdollista ehkäistä terveyteen liittyvää riskiä tai parantaa merkittävästi hoidon laatua. Kielto on voimassa toistaiseksi ja potilas voi halutessaan perua sen. Tämä kielto ei estä potilaan tietojen käyttöä tieteellisessä tutkimuksessa.

Potilas voi asettaa kliinisesti merkittävän löydöksen perusteella tehtävän yhteydenoton kiellon kirjallisesti missä tahansa julkista terveydenhuoltoa tuottavassa toimintayksikössä, tai OmaKannan kautta. Kielto tallennetaan Tahdonilmaisupalveluun "Kanta-palvelut/Lomake – Tutkimusaineistolöydöstä koskeva yhteydenottokielto" -tietosisällöllä, jossa on tieto joka kuvaa onko kielto voimassa vai ei. Yhteydenottokiellon kirjaaminen ei vaadi voimassaolevaa Kanta-informointia.

Vaatumustaulukon sarakkeissa kuvataan vaatimuksen yksilöivä tunnus (ID), vaatimusteksti, vaatimuksen pakollisuus kyseisen Tahdonilmaisupalvelun asiakirjan käsittelyssä ja järjestelmärooli (tietoja hakeva tai tuottava järjestelmä). Lisätiedoissa kuvataan vaatimuksessa huomioitavia asioita.

Taulukko 7.1 Linjaukset

Linjauksen ID	Linjaus
LTOI1	Nämä vaatimukset koskevat vain sellaista potilastietojärjestelmää, jonka avulla julkinen terveydenhuolto toteuttaa Tutkimusaineistolöydöstä koskevan yhteydenottokiellon käsittelyn.
LTOI1.1	Nämä vaatimukset koskevat myös julkisen terveydenhuollon lukuun toimivia yksityisen terveydenhuollon potilastietojärjestelmiä.

Potilastietovarantoon kohdistuvien vaatimuksien osalta edellytetään tämän määrittelyn lisäksi [Kanta.fi](#)-sivustolle sekä [Potilastietovarannon määrittelyt](#) -sivustolle koottujen yleisten Potilastietovarantoon liittyvien määrittelyiden noudattamista.

Taulukko 7.2 Tutkimusaineistolöydöstä koskeva yhteydenottokielto -lomaketta koskevat vaatimukset

Vaatumukse n ID	Vaatus	Pakollisuu s	Järjestelmäroo li	PT A	Lisätietoj a
TOI1	PTJ:n tulee pystyä hakemaan asiakkaan tutkimusaineistolöydöstä koskeva yhteydenottokielto Tahdonilmaisupalvelusta.	P	Tietoja hakeva järjestelmä	x	
TOI2	Asiakkaan henkilötunnus on pakollinen hakuehto haettaessa Tahdonilmaisupalvelun asiakirjoja.	P	Tietoja hakeva järjestelmä	x	
TOI3	PTJ:n tulee pystyä muodostamaan tutkimusaineistolöydöstä koskeva yhteydenottokielto.	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	
TOI4	PTJ:n tulee käyttää tutkimusaineistolöydöstä koskevan yhteydenottokiellon kirjaamisessa viimeisintä versiota Kansallisen koodistopalvelun tietosisällöstä " Kanta-palvelut/Lomake – Tutkimusaineistolöydöstä koskeva yhteydenottokielto ".	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	
TOI5	PTJ:n tulee pystyä tallentamaan tutkimusaineistolöydöstä koskeva yhteydenottokielto Tahdonilmaisupalveluun.	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	
TOI6	PTJ:n käyttäjän tulee pystyä asettamaan yhteydenottokielto ja perumaan aiemmin asetettu yhteydenottokielto.	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	
TOI7	PTJ:n tulee pystyä mitätöimään tutkimusaineistolöydöstä koskeva yhteydenottokielto jos se on tallennettu väärälle henkilölle.	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	
TOI8	PTJ:n tulee pystyä tallentamaan tutkimusaineistolöydöstä koskeva yhteydenottokiellon uusi versio Tahdonilmaisupalveluun.	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	
TOI9	PJT:n tulee tukea tutkimusaineistolöydöstä koskevan yhteydenottokiellon tulostusta potilaan tiedoilla	P	Tietoja tuottava järjestelmä	x	